

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič a Din 2—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. Rokopisli se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knaflcova ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Bolgarija na pragu državljanske vojne

Danes bo brzkone proglašeno za vso državo obsedno stanje
Pred krvavim obračunom med vlado in makedonskim odborom — Razburjenje v Sofiji — Vse trgovine in banke zaprte — Vojaštvo koraka proti glavnemu taboru makedonstvujuščih

Sofija, 24. novembra. Zadnje dni je zavladala v vsej Bolgariji skrajno napeta situacija. Terorizem makedonskega odbora, v katerem je popolnoma prevladala skupina Vanče Mihajlova, je postajal od dne do dne hujši. V nekaterih okrajih so državne oblasti bile brez vsake avtoritete, tako da so makedonstvujušči gospodarili po mili volji. Umori njihovih nasprotnikov so bili na dnevnem redu. Zadnje dni pa so začeli svojo akcijo tudi v vseh ostalih pokrajinah ter celo v Sofiji sami izvršili atentat na bivšega policijskega šefa Peleva, ki je bil znan kot pristaš umorjenega generala Protogerova.

Vse to, zlasti pa vedno večji pritisk iz inozemstva je končno prisilil bolgar-

sko vlado, da odločnejše nastopi v zaščito državne avtoritete in javne varnosti. Vlada je zadnje dni izdala več odredb, s katerimi skuša preprečiti nadalje teroristične akcije makedonstvujuščih. Vanče Mihajlov je nato odgovoril z objavo »Črne liste«, to je seznama ljudi, ki jih je obsodil na smrt. Med temi so tudi vsi oni člani vlade, ki so znani kot nasprotniki makedonstvujuščih.

To je izbilo sodu dno. Vlada je večeraj izdala vojaštvu nalog, da z vso strogostjo nastopi proti makedonstvujuščim. Močni vojaši, oddelki so bili odposlani zlasti v okraje Petrič in Džumaja, kjer je glavni tabor bolgarskih komitov.

Kakor poročajo najnovejše vesti, so makedonstvujušči sklenili, da se postavijo v bran. V Sofiji so razširjene najrazličnejše verzije, ki jih pripovedujejo o krvavih pokolih. V mestu vlada splošno razburjenje. Trgovine, banke in drugi poslovni lokali so že tri dni zaprti. Vsa javna poslopja je zasedlo vojaštvo, članom vlade in drugim ekspoziranim osebam pa so pridružene posebne straže. Kakor se zatrjuje, bo še tekom današnjega dne objavljeno obsedno stanje. Vsi znaki govore za to, da stoji Bolgarija na pragu krvave državljanske vojne. Zaenkrat je vlada še gospodar položaja.

Nova nemška nota o reparacijskem problemu

Danes je bila zavezniškim vladam izročena nova nemška nota, ki obraziaga stališče Nemčije g ede komisije strokovnjakov

Berlin, 24. nov. Memorandum nemške vlade o reparacijskem vprašanju je bil danes izročen po isti diplomatski poti, po kateri je državna vlada prejela memoranda francoske, angleške in belgijske vlade. Dasi po diplomatskem običaju o vsebini memorandumov ne bo do znane podrobnosti vse dotlej, dokler ne bodo dostavljeni prizadetim vladam, poročajo demokratski listi, da izraža memorandum predvsem okolnost, da ni združljivo z značajem ko-

misije strokovnjakov, da se že pred sestankom komisij sestavljajo določene zahteve posameznih vlad. Naloga komisije je, da brez predsodkov in brez obveznosti prouči pravično zmožnost Nemčije, ter na podlagi tega rezultata izdela svoje predloge. Kakor izve »Berliner Tageblatt« je verjetno, da bo memorandum poudaril tudi potrebo čimprejšnjega sestanka komisije, kar ni samo v interesu Nemčije, temveč ravno tako v interesu njenih upnikov.

Zanimive Bethlenove izjave o kraljevskem vprašanju

«Monarhistična propaganda je sicer nezakonita, vendar pa še ni nevarna.»

Budimpešta, 24. novembra. Na večerajšnji tedenski konferenci vladne stranke in interpelliral poslanec Erdely ministrskega predsednika zaradi legitimistične propagande in posebno zaradi legitimističnih govorov na banketu, ki se je vršil ob priliki rojstnega dneva dednega kralja Otona. Ministrski predsednik grof Bethlen je odgovoril, da madžarska vlada nikakor ne bo trpela, da bi bil problem kralja rešen preko zakonodaje. Banket na čast kralju je v nasprotju z zakoni Madžarske, ki se je izrekla za to, da izgube Habsburžani prestol. Banket je bil samo demonstrativnega in propagand-

nega značaja. Madžarska vlada mora nastopiti proti vsaki propagandi, ki ni v skladu z obstoječimi zakoni. Izjave raznih govornikov na banketu, da je treba smatrati Otona za madžarskega kralja, so v nasprotju z ustavo in jih zaradi tega ni mogoče trpeti. Res pa je na drugi strani, da legitimistična propaganda ni tako pomembna, da bi se bilo treba zaradi nje razburjati. Če bi hoteli energično nastopiti proti njej, bi s tem samo dobili mučnike in dali propagandi nove hrane. Če pa bi propaganda resno ogrožala notranji mir, se bo seveda sedanja popustljivost prenehala.

Politično mrtvilo v Beogradu

Radi pravoslavnega praznika je danes v Beogradu vse počivalo. — Nov škandal v niški oblastni skupščini.

Beograd, 24. novembra. Radi pravoslavnega praznika je vladalo danes v Beogradu absolutno politično zatišje. Ministri večinoma sploh niso prišli v svoje urade, a tudi v Narodni skupščini ni bilo nikogar. Edino Ljuba Davidović je imel na svojem stanovanju daljšo konferenco z dr. Angeličevićem in Pero Markovićem. Razpravljali so o raznih zakonskih osnutkih, ki jih forsira Ljuba Davidović.

Listi se še vedno obirajo bavijo z afero ministra Cvetkovića in poročajo o novem škandalu, ki se je večeraj pripetil v Nišu. Niška oblastna skupščina se je večeraj prvič sestala po znanem nastopu ministra Cvetkovića. Poslanci

večine so predlagali resolucijo, s katero se njegovo postopanje najstrožje obsoja. Proti temu so se dvignili pristaši ministra Cvetkovića, ki so vzporedno tolk hrup, da se sploh ni mogla vršiti nikakva razprava. Tekom prepira, ki se je stopnjeval od minute do minute, so pristaši ministra Cvetkovića zagrozili, da bodo doživeli nasprotniki še kaj hujšega, kakor je bil 20. junij v beograjski skupščini.

Ta nastop je izzval v političnih krogih splošno razburjenje in z vseh strani se slišijo zahteve, naj vlada končno napravi red in prisili ministra Cvetkovića k odstopu.

Podrobnosti železniške nesreče v ČSR

Praga, 24. nov. O železniški katastrofi v Nymburku se poroča uradno: Na progi Praga - Znojmo je zadel brzovlak št. 34 v Nymburku v tovarni vlak št. 8821. Pri tem je bil usmrčen vlakovodja tovarnega vlaka in dve potnici brzovlaka. Razen tega je bilo deset oseb težko in 27 lažje ranjenih. Oba stroja sta bila poškodovana, razbita pa sta dva službena voza, voz III. razreda in dva tovarna vagona. Vzrok trenja je brez dvoma ta, da je strojevodja tovarnega vlaka prezel signale.

Med strašnimi podrobnostmi je predvsem omeniti hladnokrvnost vlakovodje tovarnega vlaka, ki je skočil z vlaka, da bi obrnil kretnico in tako preprečil katastrofo. Pripel je prepozno, tako sta sta zagrabila oboja stroja in ga razrezala na dve. Poznejše vesti o vzrokih katastrofe zatrjujejo, da so bile signalne naprave na kolodvoru v Nymburku zelo pomanjkljive. Luči na signalih niso bile dobro vidne, tako da tovarni vlak ni mogel videti, da je kretnica postavljena za drugi vlak. Značilno je, da se je že pred šestimi tedni pripetila na istem mestu slična nezgoda. Sreča v nesreči je bila, da brzovlak ni privozil malo kasneje, ker bi bila sicer nesreča zahtevala gotovo še večje žrtve.

Dve krvavi svatbi

Varšava, 24. novembra. V vasi Rošin so se na neki svatbi udeleženci, med katerimi je bilo več vojakov na dopustu, zabavali tako, da so metali ročne granate skozi okno. Tri granate niso eksplodirale in so jih pozneje našli otroci, ki so se z njimi igrali. Granate so se razpočile in popolnoma raztrgale štiri otroke v starosti od sedem do 15 let. — Pri neki svatbi v vasi Lendovi pa je prišlo do spora med udeleženci, ki so pričeli drug na drugega streljati z revolverji. Dva udeleženca sta bila mrtva, več pa težko ranjenih, med njimi tudi žena.

Rublje že — boljševikov pa ne!

Berlin, 24. novembra. Ameriški konzulat je odklonil sovjetskim gospodarskim zastopnikom Osinskemu in Necblanku dovoljenje za potovanje v Ameriko. Kakor znano, je Osinski zastopal sovjetsko Rusijo na svetovni gospodarski konferenci in je bil sedaj na tem, da skupno z Necblankom odpotuje v Ameriko, kjer bi sklenil pogodbo z dvema velikima avtomobilskima tovarnoma pogodbo, da zgrade sovjetski Rusiji veliko tovarno za avtomobile. Tovarna naj bi stala 20 milijonov dolarjev in bila zgrajena v Moskvi. Dosedanja pogajanja z zastopniki ameriške avtomobilske industrije v Berlinu so potekala zelo ugodno.

Rudarska stavka na Madžarskem

Budimpešta, 24. novembra. Te dni je pričelo v premožljivih v Pečuhu in Salgotarjanu stavkati 5000 delavcev, ker niso sprejeli njihovih zahtev za zvišanje mezd. Finančni minister je sklical zastopnike delodajalcev in socialističnega posl. Esztergalyosa na konferenco, kjer je prišlo do sporazuma. Po tem sporazumu bodo imeli delavci vsako leto osem dni odmora, dalje božično nagrado v višini 20 do 25 odstotka mesečne plače in doklade za stanovanja. Če bodo delavci na te ponudbe pristali, bo v ponedeljek stavka končana.

Kralj odpotoval v Topolo

Beograd, 24. novembra. Kralj je danes opoldne nepričakovano odpotoval v Topolo. Pred svojim odhodom je sprejel v nastopni avdijenci novega švedskega poslanika Torfena - Undena, ki mu je pri tej priložnosti izročil svoja akreditivna pisma.

Demanti „Slovenčevih“ izmišljotin

Otočac, 24. novembra. Dne 23. t. m. je objavil ljubljanski »Slovenec« iz Beograda datirano vest o razpadu SDS ter o ogroženju ličkih Srbov proti Pribeževu. V zvezi s tem je poročal, da je predsednik organizacije SDS v Gospiču stopil v radikalno stranko ter da mu namerava slediti tudi narodni poslanec dr. Gjorgje Branković. Pobjasneni smo od dr. Brankovića, da to vest »Slovenec« najodločnejše demantiramo, ker je od konca do kraja izmišljena. Če hoče dr. Korošec vedeti, za kom stoji prečanski Srbi, naj razpiše svobodno volitve, ki bodo njegovega »Slovenca« najodločnejše postavile na laž.

Gaida nadaljuje svojo pomirjevalno kampanjo

Kim, 24. nov. Gaida nadaljuje s svojo serijo člankov o položaju slovenskega prebivalstva v obmejni Julijski Benečiji. V zadnjem članku ostro napada slovenske duhovnike, ki ščuvajo s tajno propagando slovenski narod proti italijanski državi. Gaida navaja primere očitnega upora duhovništva proti Italiji. Med drugim naglašja, da se slovenski nadškof v Gorici ni hotel udeležiti posvečitve nove stolnice. Gaida meni končno, da izvirja upor proti razvoju italijanstva med jugoslovanskim prebivalstvom od mladine, ki študira na jugoslovanskih univerzah, kjer jo vzgajajo za protitalijansko propagando.

Potres v Rumuniji

Bukarešta, 24. nov. Davi ob 6.24 so čutili po vsej Rumuniji potres. Središče potresa je bilo v okolici Foxsanja; potres je trajal tri sekunde in so ga čutili tudi v Jasnyu, Kišinevu, Konstanci in Bukarešti. Stvarne škode ni bilo.

Bolezen angleškega kralja

London, 24. novembra. Zdravniški bulletin, ki je bil izdan davi pravi, da je prebil kralj noč zelo nemirno. Temperatura kaže še vedno 101 stop. Fahrenheitta. Vnetje na pljučih se je razširilo, vendar se kralj ne počuti slabega. Večeraj popoldne se je vrnil yorški vojvoda in je takoj posetil kralja. Valeski princ in gloucesterski vojvoda so s kraljem v stalni brzojavni zvezi. Dosedaj ni prekinil valeski princ potovanja v Afriko.

Zopet neurje nad Anglijo

London, 24. novembra. Točno po enem tednu je divjal zopet danes nad Anglijo silen vihar. V Londonu je divjal z 80 miljami hitrosti na uro. Zračna služba med Anglijo in kontinentom je bila zopet ustavljena. Morje je bilo zelo razburkano in več ladij je klicalo na pomoč. Iz Ramskata in drugih krajev so bili odposlani v pomoč ponesrečenim ribičem motorni rešilni čolni.

Kolo se vrti, ustavi ga!

Fašistične sleparije s starinami

Milan, 24. novembra. V italijanski javnosti so izzvala veliko pozornost in ogorčenje razkritja obširnih mistifikacij inozemskih ljubiteljev umetnin, ki so kupovali izdelke novejšega datuma za starinske umetnine. Kakor poroča »Corriere dela Sera« je neki trgovec s starinami v Florentini prodal v inozemstvo številna dela nekega v Rimu živečega rezbarja kot dela toskanskih mojstrov iz renesančne dobe za milijonske zneske. V inozemstvu so odlični poznavalci starin priznali pristnost teh del in nekatera celo razstavili v muzejih.

Atentat na italijanskega generala

Turin, 24. novembra. Na generala Bertolea je bil te dni izvršen atentat z bombami, ki so mu jo neznani storilci poslali po pošti. General je prejel večeraj zavoj, čigar vsebina je bila označena kot milo. Ko je general zavoj odprl, je sledila strašna eksplozija. General in njegova žena sta bila precej težko ranjena. Preiskava o povzročitelju atentata doslej ni imela uspeha.

Iz ljubljanske kronike

Ljubljana, 24. novembra. V četrtek je prišel v Ljubljano Jože z Dolenskega. Šel je po Kolodvorski ulici, smpatja postavil, si ogledoval oštarije in prenočišča, toda presenečen je ugotovil, da je povsod na vratih napis: Sobe že oddane! Jože je malo zaskrbelo. Temnilo se je že in še vedno je bil brez sobe. Kje naj siromak prenočuje v Ljubljani, ko pa nimajo nikjer prostora? Bil je v vidni zadregi, iz katere ga je pa rešila njegova stara znanca Francka.

»Serbus Pepe«, je dejala, ko ga je zagledala. »Kaj pa ti v Ljubljani? Že sedem dolgih let te nisem videla!« Jožetu je kar odleglo. Ni mnogo pomišljal, marveč je kratko in jedrnat pojasnil, da nima nobene sobe, niti stanovanja in da vse kaže, da bo moral vedriti pod milim nebom. »O, ti si pa res tepček«, je zagostela Francka. »Ne boš vedril pod milim nebom, preskrbim ti toplo gnezdece. Obraz je Jožetu zažarel veselja, ko mu je Francka hitela pojasnjevati, da ima dobro znanke, ki ima vedno sobe na razpolago in kar taja se je, ko ga je Francka predstavila svoji intimni znanici Marički. Ki baje stanuje nekje v Alešovi ulici. In je od samega veselja naročil buteljko najboljšega.

Francka in Marička sta mu od navdušenja kar padli okoli vratu. To je Jože neznanško dobro delo. In je dal za še eno buteljko in še eno. Marička in Francka sta čutili, da je vino kar teklo z mize, sem pa tja sta se tudi pokrepčali z dobrim grizljajem in sladko torto. Tako so ostali skupaj do polnoči, na kar se je Francka poslovila. Jože je ostal z Maričko sam.

Kaj je bilo potem, kronika ne more povedati. Dejstvo je, da se je drugo jutro Jože zbudil s precejšnjim mačkom. Glava mu je bila težka in šumelo mu je po nji kakor v panju. Spomnil se je burnih dogodkov prejšnje noči, in zahotelo se mu je dekle. Ves omlajen in brljav je rekel: No, Marička, pojdi k meni! Mol! Jože je vzklikel: »Ali ne slišiš, kanaliar!« Še vedno molk. Jožeta je to hipoma stregnilo. Kakor bi ga pičil sršen, se je pognal iz mehke pernice in naglo v svoj suknjič. O groza in strah! Njegova listnica, lepo rejena listnica, je izginila. Izginila je tudi Marička, a ostal je samo silen maček...

Tončka iz Begunj, Tončka v Begunje

Ljubljana, 24. novembra. Pa ne smete misliti, da je Tončka iz Begunj doma. Kaj šel Tončka je iz zelenega Štajerja, tam kjer raste dobra vinska trta in kjer je najboljša kapljica doma. Na Biželskem je njen dom. Tam biva njena mati, ki ima nekoliko grunta in mal vinograd, ki nese toliko, da se preživljata mati in manjša Tončkina sestra, ki bi pa tudi zadoščal, da bi se Tončka pošteno preživljala. Toda Tončki to ne prija. Kdo bi se vedno ukvarjal z delom in se potil v znoju svojega obraza? Tako si je mislila, ko je

bila stara 17 let in ko jo je ubrala v svet ter se vrgla v vrtnice življenja. In tako malo misli še danes, čeprav je od onega dne minilo že osem let.

»Da, osem let«, je smeje pripomnila na policiji. »Eh fletno je bilo v teh osmih letih, mnogo sem preživela, veliko burnega in pestrega.« »Znajte gospod komisar« je nadaljevala v mešanem slovenskem, prilesem in hrvatskem jeziku. »Beograščani so fejt fantje. Vsi so me imeli radi, a še bolj fejt je policija. Dve leti sem bila v Beogradu, pa me še noben agent povohal ni. Ne tako, kakor v Ljubljani, ko še pred kinematografom ne smem pogledati slik in plakatov, pa je že stražnik za hrbtom. In tudi v Zagrebu so dobro in pošteno ravnali z menoj. Imela sem kar bukvice in sem hodila dva ili jempnt na vizit, pa je bilo basta.«

»No, če so bili Zagrebčani tako galantni, zakaj so te pa potem poslali v Begunje?« »Ej, to je opet nešto druga. Znajte, imela sem fanta. Ta je bil škili tudi za mojo prijateljico, ta švedstrao Mico. Nanjo sem bila ljubosumna. Zato sva se vedno prepirala. Večkrat sem bila na policiji. Končno je fant neprevidezno bleknil, naj me dajo v prisilno delavnico. Potem, ko so me odgonskim potom odgnali, mu je bilo žal.«

In zahehetala se je Tončka zadovoljno, kakor bi imela res življenje z rožicami posuto. Odkrito je priznala, da v osmih letih ni enkrat prišla za delo, marveč se je preživljala izključno s tajno in tolerirano prostitucijo. Imela je srečo, da je kljub svojemu burnemu življenju ostala zdrava.

Na policiji so ji zagrozili, da bo morala zopet v Begunje, če jo še enkrat zasačijo pri nočnih pohodih. Tončka je svečano obljubila, da se ne bo več potikala zvečer po mestu in da bo hodila že ob osmih spat. Prosila je samo, da ji dovolijo vsako nedeljo svobodo do polnoči. Sedaj je namreč nekje zaposlena in zato ji je nedeljski »feicramt« vse na svetu.

»Rada plešem do polnoči, pa magari da imam nahod in migreno. Ampak me ne bo vrag vzel.«

In se je zopet zahehetala. Odšla je zadovoljna in prepričana, da ji policija ne bo pogledala tako strogo na prste in da ji zaenkrat vendar še ne bo treba v Begunje.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Amsterdam 0—22.85, Berlin 13.5625, Budimpešta 0—9.9265, Curih 1095.6, Dunaj 8.00, London 276.03, Newyork 56.91, Pariz 222.40, Praga 168.77, Trst 298.20.

ZAGREBSKA BORZA.
Zagrebska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Amsterdam 0—22.85, Berlin 13.5625, Budimpešta 0—9.9265, Curih 1095.6, Dunaj 8.00, London 276.03, Newyork 56.91, Pariz 222.40, Praga 168.77, Trst 298.20.

INOZEMSKA BORZE.
Curih: Beograd 9.125, Berlin 123.78, Dunaj 78.03, Budimpešta 90.60, London 25.1875, Newyork 519.20, Pariz 20.29, Milan 27.205, Praga 15.99.

Razširjenje mestne elektrarne v Ljubljani

Poročilo upravnega odbora mestne elektrarne o pripravljanih delih za razširjenje - Izvedeniška mnenja - Kako so se oddala razna dela in nabave

Na zadnji seji ljubljanskega občinskega sveta se je obširno razpravljalo o razširjenju ljubljanske elektrarne. Nebota o tem je zbudila večjo pozornost v Ljubljani in zato objavljamo v naslednjem glavne podatke iz poročila upravnega odbora mestne elektrarne, vodovoda in plinarne, ki je bilo na seji odobreno in iz katerega je razvidno, kako so se vršile priprave in kako so se oddala dela za razširjenje mestne elektrarne v Ljubljani. Poročilo navaja med drugim:

Sedanji rektor ljubljanske univerze inž. dr. Vidmar je predložil mestni občini ljubljanski 11. februarja t. l. spomenico o elektrifikaciji mesta Ljubljane, v kateri pravi med drugim, da Ljubljana nazadnje, da izkazuje statistika gibanja prebivalstva številko, ki mora prestrašiti vsakega opazovalca v zadnjem letu, ker je število prebivalstva v l. 1927. naraslo le za pet glav. V tej spomenici pravi, da Ljubljana rabi predvsem industrijo, industrija pa išče energijo, predvsem pa cenen električni tok.

Mestna elektrarna zastarela

Rektor dr. Vidmar vidi v prvi vrsti neodložljivo nalogo, izdatno razširiti mestno elektrarno in razširiti omrežje cestne železnice. Treba je, da se Ljubljana izgraja iz letargije, v katero je zašla zadnja leta. Dne 20. marca t. l. je poslal mestni občini zopet rektor dr. Vidmar poročilo o stanju mestne elektrarne in o potrebnih njenih razširitvah. V tej spomenici navaja že znano stvar, da je sedanja mestna elektrarna zastarela naprava, ker je stara nad 30 let in že dolgo nezadostna. Pravi tudi, da bi bile razmere danes naravnost obupne, če ne bi v zadnjih letih d. d. »Elektra« prevzela precejšen del preskrbe mesta z električnim tokom. — Navaja tudi uporabo toka na leto v kilovatnih urah, koliko jih je v l. 1927. dobavila mestna elektrarna, koliko d. d. »Elektra« in koliko bi se jih moglo po njegovem mnenju na leto doseči.

Nastal je torej problem, ali je priključiti ljubljensko omrežje na »Fala« ali na elektrarno Majdič v Kranju, ali naj se morda mestna občina izreče za sodelovanje z d. d. »Elektra« odloči za postavitev novega turbogeneratorja ali končno za zgraditev lastne elektrarne hidro-centrale.

Finančni osek obd. sveta se je v svoji seji dne 31. maja bavil z najetjem posojila za razširjenje mestne elektrarne in za zidanje posojila za upravo elektrarne in vodovoda. Sklenil je predlagati občinskemu svetu, naj se najame posojilo 20 milijonov dinarjev v ta namen.

Potrebna je nova parna turbina

V peti redni seji občinskega sveta ljubljanskega je prišel ta predlog finančnega odeska v razpravo. — V poročilu se navaja da je neobhodno potrebno postaviti novo parno turbino za 3000 konjskih sil. Predlog za najetje posojila 20 milijonov dinarjev v svrhu razširjenja mestne elektrarne je bil soglasno sprejet ob navzočnosti kvalificirane večine.

Ob tej priliki se je določilo z ozirom na to, da je univ. prof. Boncelj svoje mnenje že podal, na poziv vladnega komisarja dr. Mencingerja, da naj se zaslúži še univ. profesorja inž. dr. Vidmar in inž. Serbec. S tem je prešel daljni razvoj cele zadeve na upravni odbor mestne elektrarne.

Vodstvo mestne elektrarne je že prej uvidelo, da je razširjenje mestne elektrarne neobhodno potrebno in sicer le na način, da se postavi eden ali dva turbogeneratorja, vsled česar je pozvala razne tvrdke, naj predlože svoje ponudbe. To je storilo iz razloga, da bi bilo mogoče zadevo hitreje rešiti, ako se občinski svet izreče za tako napravo.

Vse ponudbe so se najprej izročile univ. prof. Boncelju v presojo, ki je podal poročilo o ponudbah za strojno električni del razširitve ljubljanske elektrarne centralo, datirano s 15. februarjem. To poročilo sloni na povsem tehnični podlagi.

Ponudbe so vložile tvrdke: A. E. G. Union, Skoda, Breilfeld-Danek-Kolben, Krup, Germania-Werft, Brown-Bouvier, S. S. W. Escher Wyss, S. S. W. Prva brnska, Elin prva brnska. Vse ponudbe so bile sestavljene na popolnoma različnih podlagah za strojno opremo, razne velikosti in različne izvedbe. Iz skupnih cen se ni moglo točno sklepati, katera ponudba je najugodnejša, ter je bilo v to svrhu presojati cene posameznih glavnih objektov iz tehničnih in gospodarskih vidikov. To vse je izvršil univ. prof. Boncelj v svojem poročilu, ki obsega 15 strani. Vsa izvajanja so strogo tehnična značaja. — Dne 14. maja je podal vodja ljubljanske elektrarne direktor Ciuhura uradno poročilo glede nabave ene turbine za 3000 konjskih sil, ker so se merodajni krogi odločili zanjo. V tem uradnem poročilu se navaja, da bi ena parna turbina z generatorjem, stikalno napravo in vso opremo veljala najmanj 1.100.000 Din manj kakor pa 2 turbini po 1500 konjskih sil in to brez carine in prevoznine, kar bi razliko še povečalo celo na 1.500.000 Din.

Mnenje dr. Vidmarja

Dne 6. julija t. l. predložil je g. prof. dr. Vidmar svoje končno izvedeniško mnenje glede razširitve mestne elektrarne, v katerem ponovno ugotavlja, da ne kaže mestni občini ljubljanski priključiti se na »Fala« omrežje. Predvsem pravi, da »Fala« skrbi pri vsaki priliki, kadar se prične govoriti o razširjenju mestne elektrarne, samo zase, in da je popolnoma naravno, da bo »Fala« vsaka razširitev in vsako povečanje ljubljanske elektrarne neljubno iz jasnih razlogov. Elektrarna »Fala« ni vezana oddajati Rusam več kakor 5000 kilovatov, vsled česar je njen eminenten interes placirati večje množine toka v Zagreb ali Ljubljano. Zato podvoji vse svoje napore, kakor hitro pride v debato povečanje elektrarne v Zagrebu ali Ljubljani. D. d. »Elektra« ne pride v poštev, ker je baje vso svojo električno energijo že oddala, elektrarno Majdič v Kranju pa bi ne bilo priporočati, ker bi mogla aučiti le majhno množino električne energije in bi mogli kriti le tako zване špice.

V tem poročilu priporoča razširitev mestne elektrarne s parno turbino. Izreka se za nabavo ene parne turbine s 3000 konjskimi silami in ne za dve parni turbini po 1500 konjskih sil, češ, da so današnji turbo agregati zelo sigurni stroji, tako da havarije sploh ne pridejo v poštev. Daleko važnejši kakor oziri na delno rezervo, so vsled tega obratni stroški obeh variant. Res je, da bi se pri postavitvi dveh turbo-agregatov po 1500 konjskih sil, dokler se ne doseže popolna izraba enega turboagregata per 3000 konjskih sil, prihranilo pri trboveljskem zrobu, ko upoštevamo ceno po 190 Din, letno ca 42.750 Din. Toda na drugi strani je treba obrestovati in odpisovati poldrugi milijon dinarjev več, če se postavi dve manjši turbini. To povzroča pri 8 odstotnem obrestovanju in odpisovanju skozi 25 let približno 180.000 Din več na leto. Ne glede na dražjo produkcijo pa govore še drugi pomisleki za eno samo večjo turbino. — Takoj se stari stroji seveda ne morejo izmenjati, že vsled tega ne, ker ženijo generatorje za enakomerni tok, ki ga parna turbina direktno ne more proizvajati. Dokler novo omrežje za vrtilni tok ne prodre globoko v sredino mesta, toliko časa morajo stari stroji teči naprej. Dokler ne teče novi turbo-generator, ni misliti na demontažo starih strojev, ker bi drugače v dobi demontaže in nove montaže elektrarna prišla v veliko nevarnost. Mestni elektrarni pa je treba tudi štediti s prostorom, kar tudi govori za to, da se postavi en večji agregat, ki rabi dosti manj prostora kakor dva majhna. —

Tvrdke, ki pridejo v poštev pri oddaji del, navaja dr. inž. Vidmar iste kakor prof. Boncelj in tudi on poudarja, da ima vsaka firma svoj sistem, svoje nazore in svoje principe in da so ponudbe stavišene na zelo različnih bazah, predvsem pa določajo različne opreme. Vžlje temu se gibljejo celotne vsote vseh ponudb v razmeroma zelo ozki meji. Najnižja ponudba je 6.800.000 Din, in najvišja 8.250.000 Din.

Končno predlaga, naj se naroči turbogenerator in električna oprema, izvemšji stikalno napravo za nizko napetost, pri tvrdki Siemens Schuckert, parna turbina in ves ostali mehanični del pri tvrdki Brown-Bouvier. — Nadalje predlaga, naj se formalno poveri celotno naročilo tvrdki Siemens-Schuckert kot generalnemu podjetniku pod pogojem, da odda parno turbino in ves ostali mehanični del tvrdki Brown-Bouvier kot subfiterantu, vsled česar pa prevzame tvrdka Siemens-Schuckert neomejeno garancijo za celo napravo. —

Mnenje prof. Serbeca

G. univ. prof. Serbec je podal svoje mnenje 9. septembra.

Predvsem je omeniti, da se tudi inž. Serbec sklicuje na izvajanja prof. Boncelja, da ni vzeti agregatov z zobatim pogonom ter da je primerna velikost agregata 9000 konjskih sil. Opisuje izbrano napravo, primerja razne ponudbe in pride do končnega zaključka, da naj bi se vse delo oddalo Škodovim zavodom. —

Preden pa je dobil upravni odbor to poročilo, je bilo sklenjeno potovanje dveh članov upravnega sveta ter inž. Sonca v inozemstvo. To trem se je pridružil iz prijaznosti še univ. prof. Boncelj, ker je imel prav takrat namen napraviti študijsko potovanje.

Udeležencem je bila dana prilika prepričati se o raznih fabrikatih tvrdk in ogledati so si, tudi razne različne naprave, kakor jo bo imelo mesto Ljubljana.

Po vrnitvi s študijskega potovanja se je sklicala seja upravnega odbora za 4. septembra t. l. K tej seji je bil povabljen tudi župan. Na željo inž. Berca je inž. Sonc podal poročilo, v katerem podrobno obravnava vso napravo, ki jo je treba nabaviti za razširjenje mestne elektrarne.

Inž. prof. Boncelj se je v svojem poročilu prvotno izrekel za nabavo stromevnih kotlov. Temu nazoru sta se pridružila v svojih poročilih tudi oba druga izvedenca, prof. dr. inž. Vidmar in prof. inž. Serbec, dočim je inž. Sonc vedno zastopal nazor, da so poševnocevi kotli boljši in da so glede efekta enakovrstni s stromevnimi. Profesor inž. Boncelj se je o tem na študijskem potovanju prepričal in je svoje tozadevno prvotno mnenje revidiral.

Ker izvedeniška mnenja niso edina, kateri tvrdki naj se odda dobava posameznih strojev, je upravni odbor naročil ravnatelju mestne elektrarne, naj izdela po svoji uvidenosti in tehničnem razmotrivanju predloge, pri katerih naj se ne ozira toliko na ceno, kolikor na kvaliteto materiala.

Tvrdke, ki naj dobavijo material

Inž. Sonc je predlagal nato sledeče tvrdke kot najbolj zaupanja vredne:

1. Za kotle in vse k temu pripadajoče stroje in aparate »Prvo Brnsko«. Ker pa v proračunu kotla niso pregrevalec zraka, distile vode in cevi, naj bi se oddala nabava teh naprav isti tvrdki. Sistem bo predpisalo ravnatelstvo mestne elektrarne.

2. Stikalno napravo naj se odda tvrdki »Brown-Bouvier«, ki je že enako dobavo napravila mestni elektrarni.

3. Za dobavo turbo-agregata predlaga

klasificirano po kakovosti sledeče tvrdke:

a) Prvo brnsko tovarno skupno s Siemens-Schuckert,
b) Brown-Bouvier,
c) Škodovi zavodi,
d) A. E. G.

4. Motorgenerator naj bi se oddal tvrdki Brown-Bouvier, če dobi turboagregat Prva brnska skupno s Siemens-Schuckert. Če pa dobi turboagregat tvrdka Brown-Bouvier, pa tvrdki Siemens-Schuckert.

K temu predlogu je pripomnil ravnatelj Ciuhura, da bo tvrdko »Škodovi zavodi« pri dobavi težko izločiti. Končno se je po daljši vsestranski razpravi soglasno sklenilo oddati dobave sledečim tvrdkam:

1. Parno turbino tvrdki »Škodovi zavodi«;
2. Kotla in vse zraven spadajoče naprave tvrdki »Prvi Brnski«;
3. Stikalne naprave in motorgenerator tvrdki Brown-Bouvier;
4. Turbogenerator tvrdki Siemens-Schuckert.

Plačilni pogoji

Vse tvrdke pa morajo sprejeti sledeče plačilne pogoje:

1. Naplaila se ne da nobenega.
2. Prvi obrok, eno tretjino vsote se plača, ko so stroji v tovarni gotovi in pripravljeni za prevoz.

3. Drugi obrok, zopet ena tretjina vsote, zapade v plačilo po dokončani montaži in zadovoljivem začetnem obratovanju.

4. Ostala vsota, t. j. tretji obrok, se izplača po preteku garancijske dobe, eno leto po zadovoljivem obratovanju. Ta vsota se do izplačila obestuje po 6 %. Obenem se je tudi ravnatelstvu naročilo, da skusa s posameznimi tvrdkami doseči še poveljnejše plačilne pogoje. Ako bi kaka tvrdka ne pristala na zgoraj omenjene minimalne plačilne pogoje, se dotična dela oddajo v prihodnji seji upravnega odbora drugi tvrdki. Dobavni termin se je določil na 1. oktober 1929, ko mora biti vsa naprava sposobna za obratovanje in ko mora pričeti obratovanje.

Ravnateljstvo je nato stopilo v stik z navedenimi tvrdkami, ki so po daljših konferencah sprejele zgoraj navedene pogoje. Poseben uspeh je bil, da se jim za celo leto dni tudi zadnji obrok ne obestuje po 6 % in da čakajo na plačilo tega obroka leto dni, ne da bi se zahtevalo kake obresti. Končno ugotavlja poročilo upravnega odbora mestne elektrarne:

Uprava mestne elektrarne

Za upravo mestne elektrarne in vodovoda obstoji poseben statut, ki je bil sprejet v eni izmed občinskih sej že l. 1914, tik pred izbruhom svetovne vojne pod županstvom umrlega g. dr. Tavčarja. Ko je vojna izbruhnila, se seveda ta statut ni uporabljal. Ko je bil po vojni prvi redni občinski svet izvoljen in s tem tudi upravni svet mestne elektrarne, se je po večini upravnih svet ravnal po tem statutu. Ne glede na ta statut je pripomniti, da se je tudi prej, ko še tega statuta ni bilo, smatral upravni svet še pod županom g. Ivanom Hribarjem kot nekaka samostojna institucija z večjo avtonomno pravico, kakor jo imajo drugi odseki, ki so le v pomoč upravljanju poslov prenešenega delokroga.

To je tudi povsem razumljivo, kajti uprava mestne elektrarne mora imeti trgovski značaj, ker je mestna elektrarna podjetje, čegar uprava mora imeti veliko več priložnosti. Pa ne samo to. Pri tej upravi pridejo v razpravo gospodarski in tehnični momenti. V vsa ta vprašanja se mora uprava hitro in globoko zamisliti. Če je mogoče tedaj komu prava presoja o raznih nabavah izreči, je to gotovo bolj mogoče upravnemu odboru kakor pa morebiti magistratnemu gremiju, ki bi moral zopet pričeti študirati vso stvar od začetka, da bi si mogel ustvariti jasno sliko ter pravilno odločevati. To bi pa bilo zavlačevanje cele zadeve.

Jasno pa je, da je elektrifikacija mestne občine ljubljanske tako nujen problem, da ga ni bilo mogoče odlašati in da bi vsako odlašanje in zavlačevanje cele zadeve lahko imelo katastrofalne posledice za mestno občino in njeno gospodarstvo.

Resume

Ako se vse navedeno resumira, je ugotovljeno nastopno:

1. Za napravo parne turbine se je izrekel občinski svet v svoji seji dne 5. junija t. l., ravnotako mestna elektrarna glasom raznih poročil in vsi trije za to določeni izvedenci, to je rektor dr. ing. Vidmar, profesor Boncelj in prof. ing. Serbec, končno pa upravni svet mestne elektrarne.

2. Za napravo ene parne turbine per 3000 konjskih sil in ne dveh po 1500 konjskih sil so se izrekli zopet vsi trije izvedenci, upravni odbor in mestna elektrarna, ker bi naprava dveh turbin stala približno poldrugi milijon dinarjev več, mestna občina pa mora štediti, ker ima le malo kapitala na razpolago.

3. Dela so se oddala posameznim v posetv prihajajočim tvrdkam po upravnem odboru soglasno, upoštevajoč le prvotne svetovne firme.

Hotel ROYAL Beograd

Kralja Petra 70 Tel 55-27

Hotel l. reda z najmodernejšim komfortom.

Cene sob od Din 50— naprej.

Radioprogram

Nedelja, 25. nov.: 9.30: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve; 11.: Otroška matineja, izjava oddelke žen. op. zbora pod vodstvom g. Nefata; 15: Lahka glasba (tercet Šiška); 15.30: Humorično čtivo, recitira pisatelj Milčinski; 16: Lahka glasba (tercet Šiška); 16.30: Pokret jugoslov. prostovoljcev v Rusiji, spomin vojnega ujetnika, predava g. Grčar; 17: Reproducirana glasba; 17.30: O gledališču, predava prof. Šest; 18: Veselogra; 20: Slov. akad. oktet; 1. Mirk: Jutro, 2. Forster: Spak, 3. Adamič: Kmečka pesem, 4. Jereb: Pelin roža, 5. Adamič: Lucipeter ban, 6. Prelovce: Skrajščku, 7. Dev: Še ena; Lahka glasba: Radio-orkester; 22: Poročila.

Ponedeljek, 26. novembra: 12.30: Reproducirana glasba in borzna poročila; 19: Francosčina, poučuje dr. Leben; 19.30: O transfuziji krvi, predava prof. dr. A. Zalokar, ravnatelj Zenske bolnice v Ljubljani; 20: Večer komorne glasbe, izvajajo člani kr. opere: a) kvartet pihal, b) angleški rog-solo, c) radio-kvartet; 2: Poročila.

Torek, 27. nov.: 12.30: Reproducirana glasba in borzna poročila; 17: Lahka glasba — Radio orkester; 19: Nemščina, poučuje ga. dr. Piskernik; 19.30: Človek in žival, predava prof. Pengov; 20: Drama »Othello«, Natio Radio orkester. 22: Poročila.

Kolo se vrti, ustavi ga!

Sokol

Sokolska manifestacija
1. decembra v Ljubljani

Bratje! Sestre!

Dne 1. decembra bo Sokolstvo Ljubljane in bližnje okolice slovesno praznovalo državni in sokolski praznik, ki bo letos spojen s proslavo desetletnice obstoja naše države. Ljubljana je sedežice Jugoslovenskega Sokolskega Saveza, zato smo se odločili, da tukaj skupno manifestiramo za vso svojo državo, za svobodo in bratstvo, za vzvišenost in lepoto sokolske misli. Na to manifestacijo so pozvana ljubljanska sokolska društva z vsemi oddelki svojih pripadnikov. K sodelovanju pa pozivamo tudi bližnja sokolska društva, in sicer: Ježico, Moste, Šiško, Štepanjo vas in Vič. Pridruži naj se nam občinstvo, ki hoče z nami praznovati ta praznik.

Bratje in sestre v slavnostnih krojih se zbero 1. decembra ob 10.20 pred Narodnim domom. Društva, ki imajo zastave, jih prineso s seboj (naraščajskih zastav ne!) Ob 10.30 odide izpred Narodnega doma sprevod s konjenico in godbo Sokola I. na čelu na Tabor po tej poti: Aleksandrova, Selenburgova, Kongresni trg, Vegova, Emonska, Colzova, Šentjakobski most, Sv. Jakobca, Stari trg, Mestni trg, Stritarjeva ulica, Marjini trg, Sv. Petra cesta, Vidovdanska cesta, Tabor.

V sokolskem domu na Taboru se zbere ob 10.45 vse članstvo, ki nima slavnostnega kroja, naraščaj in deca (za vse te civilni kroji z znakom), kjer čakajo na sprevod. Ob 11. se začne v veliki dvorani manifestacijski zbor Sokolstva po tem sporedu:

1. Godba Sokola I.: Fanfare iz opere »Libuša«.
2. Nagovor staroste JSS br. E. Gangla.
3. Pevski zbor Sokolov: Bože pravde.
4. Deklamacija (naraščajnik): Naša zastava.
5. Godba Sokola I.: Zovi, samo zovi!
6. Deklamacija (naraščajnik): Naši zemlji.
7. Pevski zbor Sokolov: a) Na Adriju! b) Naša Marseljeza.
8. Zaobluba novega članstva ljubljanskih sokolskih društev v roke brata saveznega staroste.
9. Godba Sokola I. in pevski zbor Sokolov: Hej, Slovani!
10. Razhod ob 12. uri.

Odhod, razvrstitev v dvorani in razhod točno po navodilih bratov rediteljev!

Ob skrajno neugodnem vremenu sprevod odpade, kar bo javljeno v dnevnih dnevih prej in 1. decembra zjutraj. V tem primeru tudi vsi, ki bi bili v sprevodu, v civilnem kroju z znakom ob 10.45 na Taboru.

Kdor je naš, kdor misli z nami in čuti za domovino — na plan!

Zdravo!

V Ljubljani, 19. novembra 1928.

Bratje, sestre!

Sokolski praznik — 1. december — se bliža. Mislite na to, da proslavimo ta dan povsod kar najslavnejše in veličastno, dnevu primerno. Prireditelj naj bo dostopna najširši plastem, vendar s povsem sokolskim programom, po možnosti združena s telovadno prireditvijo. Proslaviti nam je ta dan 10letnico ujedinjenja jugoslovanskih treh plemen v eno celoto, eno državo.

Predzadnji »Sokolski Glasnik« prinaša oklic starešinstva JSS, iz kojega se lahko dočeti in sestavi celoten program za vsako posamezno društvo. Vsako društvo je ta oklic še posebej prejel. Brat prosvetar naj skrbi, da se ta program izvede v celoti. Slavnostni govor naj bo prožet one narodne borbenosti, ki jo vsebuje sokolska ideja. Malenkostne, oziroma trenutne ovire naj ne preprečijo ali zatrejo ljubezni do domovine, saj ne zmanjšajo borbenosti za doseg nacionalnih ciljev. Nasprotno! Pokažimo, da smo tu, ki zalivamo in hočemo našo državo res svobodno na znotraj in zunaj, kjer naj prevladuje enakost in bratstvo. Ako dosežemo izpolnitev teh sokolskih gesel, postane naša država tudi gospodarsko krepka, zaslužka bo za vse nas državljane dovolj in podjarmljenim bratom onstran začasno nepravilno začrtanih državnih mej bomo v pomoč in krepko oporo do bližnjega trenutka, ko poderemo varljive sedanje državne meje tako na severu, kakor na zapadu, vzhodu in jugu naš ljube domovine.

Sokolska mladina! Ogrevaj se pri ognju

ljubezni do domovine, krepki si mislice in vez baje duha, da boš pripravljena na svečan trenutek, ko poderemo varljive sedanje meje, ko pogazimo vse one tlačitelje, ki more danes naše brate onstran državnih granic. Mi starjši, ki smo in ostanemo prožeti ljubezni do naroda in do sokolske ideje, hočemo biti sokolski mladini zgled in vzor nesebičnih sokolskih delavcev, ki nam je sreča domovine prvi ukaz.

Pozivamo vsa bratska društva, da se 1. decembra spomnijo grobov naših zaslužnih mož in žena v smislu saveznega poziva in opozarjamo na zadevni članek brata saveznega staroste, ki ga objavlja Sokolski Glasnik št. 22 z dnem 15. novembra t. l.

Zdravo!

Starešinstvo Sokolske župe Ljubljana.

Beleznica

Koledar.

Danes: Sobota, 24. novembra 1928; katoličani: Ivan; pravoslavni: 11. novembra, Stevan.

Jutri: Nedelja, 25. novembra 1928; katoličani: Katarina; pravoslavni: 12. novembra: Jovan.

Današnje prireditve.

Drama: »Živi mrtvec«.
Opera: Zaprtlo.
Kino Matka: »Alahov vrt«.
Kino Ideal: »Pat in Patachon, filmska junaka«.

Koncert praške akad. filharmonije ob 20. uri v Unionu.

Predavanje v društvu »Soča« ob 20.30 pri »Levu«.

Prireditve v nedeljo.

Drama: Ob 15. »Dobri volak Švejk«, ob 20. »Živi mrtvec«.

Opera: »Aida«.

Kino Matka: »Alahov vrt«.

Kino Ideal: »Pat in Patachon, filmska junaka«.

Film ZDK: Življenje v polarnih krajih ob 11. v Kinu Matka.

Sport: Ilirija—Svoboda, Primorje—Hermes, na igrišču Ilirije.

Dežurne lekarne.

Danes in jutri: Ramor, Miklošičeva cesta, Trnkoczy, Mestni trg.

Prosveta

DRAMA.

Sobota, 24. nov.: »Živi mrtvec«, Premijerski abonma.

Nedelja, 25. nov.: Ob 15. uri pop. »Dobri volak Švejk«. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Ob 20. uri »Živi mrtvec«. Izven.

Ponedeljek, 26. nov.: »Romeo in Julija«, D. Torek, 27. nov.: »Krog s kredom«. Red B.

Sreda, 28. nov.: Zaprtlo.

Četrtek, 29. nov.: »Živi mrtvec«, Red A.

Petek, 30. nov.: Zaprtlo.

Sobota, 1. dec.: »Herman Celjski«. Ljudska predstava.

OPERA.

Sobota, 24. nov.: Zaprtlo.

Nedelja, 25. nov.: Ob 15. uri pop. »Carda« ska kneginja«. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izv.

Ponedeljek, 26. nov.: Zaprtlo.

Torek, 27. nov.: »Salome«. Red A.

Sreda, 28. nov.: »Carobna piščalka«. Red C.

Četrtek, 29. nov.: Zaprtlo (generalka).

Petek, 30. nov.: »Lepra Vida«. Slavnostna predstava, Prem. abonma.

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.

V petek, 30. novembra: »Kraljevska visokost«.

Skrb mestne občine ljubljanske za siromašne sloje

Reorganizacija socijalno-političnega urada – Skrb za siromašno mladino – Podpiranje brezposelnih – Potreba izpopolnitve preskrbe onemoglih – Nujna potreba reforme magistr. uradov

Ljubljanska mestna občina ima zelo velike izdatke za socijalno skrbstvo. Pri naraščajoči bedi kakor tudi številu njenega prebivalstva, pa se je izkazala nujna potreba povečanja denarnih sredstev za socijalno-skrbno delo, zlasti pa za reorganizacijo socijalno-političnega dela mestne občine ljubljanske. Socijalno-politični odsek občinskega sveta se je že bavil s tem problemom in je na zadnji seji občinskega sveta podal daljše poročilo o stanju socijalnega skrbstva v Ljubljani ter obeh tudi deloma očitrali smernice bodočega dela na tem polju. Ker je poročilo v marsičem zanimivo in poučno, ga v naslednjem o glavnem navajamo.

Poročilo socijalno-političnega odseka

občinskega sveta ljubljanskega pravi med drugim

Pred izpopolnitvijo in reorganizacijo socijalno-političnega urada sploh ni bilo mogoče govoriti o socijalno-političnem delu mestne občine. Niti urad sam ni imel tozadnega pregleda. Zato je socijalno-politični odsek obč. sveta predvsem hotel rešiti to nalogo. Bile so težave z osebjem in s prostori. Finančne prilike mestne občine dovoljujejo, da bi za socijalno-politično delo mogle nastaviti nove moči. Zato je župan dodelil dva uradnika iz drugih referatov, še težje je bilo s prostori in se je treba zahvaliti le slučaj, da je Okrožni urad za zavarovanje delavcev mogel v svoji hiši v Gradišču vzeti pod streho šolski referat, s čimer sta se na magistratu izpraznile dve sobi za socijalno-politični urad.

Tako se je približno pred enim mesecem organiziral socijalno-politični urad s temle referati:

Ubožni oddelek, ki ga vodi ravnatelj Ciuh, mladinsko skrbstvo (referent nadoficijal Sedej), oddelek za podpiranje delavcev (nadoficijal Juvan), splošna pisarna (praktikant Dolinar). Bolniško blagajno mestnih delavcev, ki je tudi dodeljena socijalno-političnemu uradu, vodi uradnik Zirkelbach. Površen

Pregled posameznih oddelkov

Socijalno-politični urad reši na leto približno 6000 aktov. Do 15. novembra jih je bilo letos protokoliranih 5.600. Oddelek za ubožne podpore rešuje prošnje za stalne podpore, za izredne dajatve, za prejem v hiralnico, za znižanje oskrbnine v zdraviliščih itd. Teh prošenj je približno 500 do 600 na leto. Ta referat vodi tudi evidenco ubožnih in šolskih ustanov. Vseh teh ustanov je 80, a so večinoma izgubile svoj smisel in namen, ker je vsled izpremenjenih valutarnih razmer kapital tako majhen, da so obresti brez pomena. Veliko ustanovnega kapitala se je porabilo za podpis vojne posojila. Največje so ustanove: dr. Košmerljive ustanove za dijake Srednje tehnične šole in realne gimnazije, 13 ustanov ljubljanskega mesta za dijake Srednje tehnične šole po 1000 Din.

Letos dobiva redno podporo okrog 720 odraslih in 350 mladoletnih. Podpore odraslim se gibljejo od 50 do 100 Din na mesec, za nedoročene do 75 Din.

Kakor se čudno sliši, vendar spada v ubožni oddelek tudi vodstvo takozvane

odgojske postaje

Gre tu za tiste velike reveže, ki so brez zaposlitve ter brez sredstev in navadno tu brez volje do dela. Dasi je posel s temi klateži pretežno policijskega značaja, je vendar prav, da to delo ostane v okviru socijalno-političnega urada, da se mu daje stopnjena čim popolnejši socijalni značaj, ker se zgolj s policijskimi odredbami s temi ljudmi navadno ne opravi nič. Letos je imel urad je opraviti s 677 ogdnanci. Velika pomanjkljivost v tem oziru obstoji v tem, da občina nima prostora, kamor bi te ljudi spravila včasno bivališče, kakor je po zakonu dolžna. Zato mestna občina niti po zakonu določenega pritvora ne izvršuje. Ker je to vprašanje vsako leto bolj pereče, bo občina morala misliti na zgradbo, v kateri bo prostora vsaj za okroglo 50 ljudi. Približno toliko jih je stalno v evidenci pri socijalno-političnem uradu.

Mladinski oddelek

socijalno-političnega urada je šele v začetku. Šele dva meseca se skuša uvesti intenzivno in sistematično mladinsko skrbstvo mestne občine.

Letos je urad organiziral in poslal v morskoroševališče v Omišlju večje počitniško kolonijo. Poslal je tja 96 otrok iz najrevnejših in srednjih slojev, ki so po mnenju mestnega fizika bili nujno potrebni morskemu zraku. Občina je izdala v ta namen 48.000 Din. To kolonijo je letos vodilo še Kolo jugoslovenskih sester. Pomladke Rdečega križa je na Gorenjskem poleti vzdrževal tudi kolonijo ljubljanske dece. To kolonijo je mestna občina podprla s subvencijo 5000 Din. To je majhen in nepopoln začetek skrbi za zdravje mladine med tistimi najrevnejšimi sloji, ki za zdravje otrok skrbeti ne morejo, in za tiste srednje sloje meščanstva, ki bi po materialnem položaju sicer mogli v ta namen nekaj žrtvovati, pa reditelji nimajo prilike, da bi se sami tej skrbi posvetili ali da bi našli drugo priložnost, kamor bi otroka v ta namen mogli oddati. Občina hoče v bodoče to skrb prevzeti sama v svojo režijo in prirrediti tako na Gorenjskem kakor na morju večje kolonije v lastnem delokrogu pod kontrolo zdravnikov in nadzorovanih urada, ki bo zbiral tudi podatke o uspehih teh kolonij.

Dečja zavetišča

Mestna občina je dolžna skrbeti za tiste otroke, katerih starši morajo zaradi zaslužka in najnujnejšega preživetja puščati otroke same doma. V Ljubljani imamo štiri dnevna zavetišča: v Sp. Šiški, pri Sv. Florijanu, na Taboru in na Prulah. V ta zavetišča pohaja nad 110 otrok. Potreba je seveda najmanj petkrat toliko. Otroci so pod stalnim nadzorstvom učiteljskih moči od jutra do večera in prejemajo hrano brezplačno.

Odsek je zavrgel načelo, da sme dobivati hrano samo otrok, čegar starši so pristojni v Ljubljani, kakor se je to prej izvajalo, ampak dobivajo sedaj otroci hrano, brez ozira na pristojnost. Otroci tistih staršev, ki so po presoji urada zmožni plačila, plačujejo največ 75 in najmanj 25 Din mesečno. V zavetiščih pri Sv. Florijanu in v Sp. Šiški imajo lastno kuhinjo, zavetišča na Prulah dobiva hrano iz zavetišča pri Sv. Florijanu, ono na Taboru pa iz zavetišča za onemogle v Japljevi ulici.

Vsa ta zavetišča ne odgovarjajo sedanjim zahtevam in potrebam. Zato je socijalno-politični odsek že sklenil, da se graje v Ljubljani štiri nova zavetišča, izmed katerih bi vsako imelo dva večja prostora, učilnico in obednico, kuhinjo in sobo za učiteljsko moč ter pritlikline. Socijalno-politični odsek zahteva postavko 500.000 Din za gradnjo teh dečjih zavetišč. S tem bi bilo rešeno eno najvažnejših vprašanj v mladinskem skrbstvu. Večina zanemarljivih in zapuščenih otrok bi prišla pod nadzorstvo učitelja ter bi bila vsaj deloma preskrbljena s hrano.

Svojih dečjih domov občina nima

zato se poslužuje raznih zavodov: Marijanišča, Lichtenturnovega zavoda, v St. Vidu, kamor spravlja otroke, ki so brez svojcev in brez sredstev, oziroma so brez nadzorstva in potrebni podpore. V teh zavodih je približno 20 otrok, za katere plačuje občina po 400 Din mesečno. V mnogih slučajih daje urad otroke tudi v rejno. Rejnika znaša 300 Din mesečno. Vprašanje rejnin se bo organiziralo sedaj s sodelovanjem oblastnega odbora, kajti ni dovolj, da se otrok odda v rejno in se zanj plačuje, potrebno je stalno nadzorstvo nad rejenci, da se onemogoči izkoriščanje od strani rediteljev. Oblastni odbor ima v ta namen organizirano nadzorno službo s posebnimi sestrami nadzornicami, ki bodo v bodoče vršile nadzorstvo tudi nad rejenci ljubljanske občine, ki bo prispevala k njihovim prejemkom.

Poleg teh nalog, daje mladinski oddelek ubožni deči podpore v denarju, obleki, obutvi in prehrani od slučajja do slučajja. Pri tem uradu svetujejo in pomagajo okrajni načelniki in občinski svetovatelji.

Posebno poglavje v tem delu je

skrb za šolske potrebščine revnih otrok

V to svrhu je letos izdala občina 35.000 Din. Tudi delitev teh dejstev se je vršila po došlih prošnjah od slučajja do slučajja ter je treba v bodoče izpopolniti in vpeljati pravilnik za dajanje šolskih knjig.

Mladinski urad pripravlja za letošnji božič božičnico za približno 300 revnih ljubljanskih otrok, za kar je dovoljen kredit v znesku 50.000 Din.

Delavski oddelek

opravlja predvsem te posle: delavsko pravovarstvo, delavske redne in izredne brezposelne podpore v naravi, vajenško zaščito in razna posredovanja.

Letos je bilo že nad 600 prošelj delavcev in nameščencev za

podpore brezposelnim

Redno brezposelno podporo je prejel okrog 250 oseb, izredno pa okoli 200 oseb. Značilno je, da tvorijo večino prosilcev za brezposelne podpore mladi ljudje, ki so se šele izučili ali pa so dokončali vojaško službo. Največ brezposelnih je bilo letos v trgovski in kovinarski stroki. Predno se podpora dovoli, izvrši urad poizvedbo, ki je odločilna pri presoji prošnjevalce potrebe. V naravi se dajejo podpore predvsem tistim, ki z denarjem ravnavati ne znajo, in tistim, ki jim denarna podpora ne bi pomagala. Urad razdeljuje obroke in obutev, bodisi novo, bodisi staro, oziroma, če ni ničesar na razpolago, izdaja tozadevne nakaznice obrtnikom, s katerimi je v dogovoru, in nadzoruje, kako si je prosilec nakaznico izkoristil.

Veliko prošelj vlagajo

prosilci, ki niso pristojni v Ljubljano

To so večinoma delavci, ki iščejo dela in so brez sredstev. Takim daje občina podpore na račun njihove domovne občine. Žal, da podeželske občine ne upoštevajo in ne poznajo položaja teh revežev in se večinoma trdovratno upirajo, da bi povrnilo izplačano podporo.

Brezposelno podporo dobe tudi tisti, katerim borza dela nakaže delo izven Ljubljane. Ti dobe na račun domovne občine podpore v višini polovične vožnje. Vprašanje brezposelnosti v Ljubljani ne bo mogla rešiti mestna občina sama, sodelovati morata borza dela, oblastni odbor, zlasti pa okoliške občine, ki sedaj v to svrhu nimajo skoro nobenih izdatkov in odpirajo vse svoje brezposelne občane v Ljubljano.

Delavski oddelek skrbi v najskromnejši izmeri tudi za

delavsko pravovarstvo

Svetuje pri raznih prošnjah in pritožbah in posreduje pri upravnih oblastih in socijalnih

delavskih zavodih. Zato je socijalno-politični urad v stalni zvezi z vsemi delavskimi institucijami in strokovnimi organizacijami. Uvedle so se že ankete, da se vzpostavijo stalni stiki med uradom in delavskimi zastopniki.

Onemogle

oskrbuje občina v svojem zavetišču v Japljevi ulici, v hiralnici sv. Jožefa in nekatere v hiralnici v Mengšu. Hiralnica na Karlovski cesti je sedaj zgolj stanovanjska hiša. V zavetišču v Japljevi ulici se preskrbuje 260 oskrbovancev, ki imajo v tem zavetišču popolno prehrano in stanovanje. Za gospodinjstvo skrbi 12 sester, 6 služkinj in dva hišpca. Zavetišče ima lastno svojo pekarno, pralnico in malo ekonomijo. Prehrana je naslednja: dvakrat na dan bela kava, vsak dan izvzemši petka goveja juha in dve prikuhi. Izdatki za ubožnico so preračunani na 1.250.000 Din letno. Zavetišče je daleč absolutno premajhno, mladinski urad ima 110 prošelj za sprejem v ubožnico. To so sami nujni slučaji, ki bi jih bilo treba takaj rešiti. Težko se obični pomanjkanje družinskega zavetišča. Najbolje bi bilo, ako bi se prejšnja ubožnica na Karlovski cesti likvidirala kot stanovanjska hiša, ker je treba prejšnje zavetišče za zakonske v Gradišču oddati zopet prvotnemu namenu. Predariti je treba, da občina zanemarljivo ustanovitve Sarubenbergereve, ki je to hišo namenila za prebivališče ubogih ljubljanskih meščanov.

Pisarna vodi poleg vseh običajnih poslov pisarne, kartoteke in evidence podpirancev, izdaja potrdila in sprizave, ubožne liste in nakazila ter opravlja vse posle za bolniško blagajno mestnih nameščencev.

Povečanje denarnih sredstev za socijalno skrbstvo

Pogoj dobrega razvoja socijalno-političnega dela občine je preskrbitev sredstev za nabavo potrebne literature in priložnost uradnikom, da si ogledajo podobne ustanove drugod. Socijalno-politični odsek je že napravil tozadevni sklep. Pri pičlih sredstvih občine so sklepi skromni, toda razširiti in povečati bo treba sredstva v to svrhu, ker ne bo nihče zavrl tako časa, in bo mestna občina morala prevzeti nase skrb za množice ubogih. Doba, v kateri je tozadevna skrb zasebnih karitativnih organizacij zadostovala, je že daleč za nami. Če mestna občina ne bo pravi čas izpopolnila svojih tozadevnih uradov, bo učinek samo ta, da bo razmetavala sredstva neekonomično in z velikimi žrtvami ter ne bo dosegla zaželjenega namena. Tako je n. pr. študij mladinskega skrbstva v občini vprašanje zase, pri katerem moramo izkoristiti drago plačane izkušnje drugih mest. Isto je z občinsko zaščito delavstva.

Reforma magistratne uprave

Nekatere reforme urada, zlasti reforme v poslovanju, so v neizbežni zvezi z reformo vsega poslovanja mestnega magistrata. Zastarela magistratna uprava naravnost kriči po modernizaciji, po novi praksi in činešči ureditvi. Prav posebno važno je to za socijalno-politično delo, ki ima neposreden stik z življenjem in ga vsak birokratizem ubija. Neizogibna je reforma mestnih zavodov, uvedba socijalne statistike, vseh tozadevnih evidenc in pregrupacija nekaterih poslov.

Že iz navedena je razvidno, da so nekateri podatki podani le aproksimativno. Socijalno-politični urad namreč podatkov nima. Razdeljuje mnogo podpor, ne da bi vedel, koliko je razdelil in koliko ima še na razpolago. Za preskrbo podatkov je treba prehoditi vso trnjevo pot po raznih instancah tja in nazaj. Deloma ima tozadevne podatke knjigovodstvo, deloma gospodarski urad. Socijalno-politični odsek se bavi z reformo vseh poslov, je deloma že postavil tozadevne predloge, deloma jih izdeluje in o njih razpravlja. Pri vsem tem delu ima pred seboj cilj, kako na najhitrejši in najboljši način pomagati najbednejšim občanom.

Uradniške razlike

Ugotovitev, da je finančni minister za pripravo izplačil vseh treh tranž vžigaličnega posojila naročil sestavitelj po čl. 65. dolgove iz prejšnjih let in je pri tem izrecno izpustil takozvane razlike, je hudo razburila »Slovenca«. Mi namreč dobro poznamo beograjske trike. Gosp. Korošec, ki stoji pred odhodom iz vlade, kar tudi sam priznava, trdi raznim deputacijam, da bodo razlike iz 22 milijonskega posojila izplačane. Finančni minister, ki je edino merodajen, pa o tem molči. Pač pa je v tajnem internem razpisu naglasil, da so razlike izvezle iz potrebnih poročil. Finančni minister in z njim vsa vlada nista še nikjer rekla, da je posojilo rezervirano za izplačilo razlik S tem, da se razlike že nekaj let izplačujejo po 10 milijonov letno, smatra centrala, da one niso več dolg iz prejšnjih let, ampak dolg v obrokhi.

»Slovenec« je ves divj, ko smo ga ujeli na demagogiji. Mi pa smo hoteli v interesu javnih nameščencev izvesti popolnoma jasne izjave in to ne uradnikov »Slovenca«, ampak finančnega ministra. Te izjave doslej ni. Mi preveč dobro poznamo finančno centralno upravo, da bi se dali zavajati. Če je stvar čista, naj g. dr. Korošec naprosi g. Subotiča, da za razpis (uračen), naj se pripravi izplačilo razlik in odredi zato potreben znesek iz posojila. Vse drugo so prazne besede. Članki »Slovenca« niso obvezni niti za SLS, kaj šele za sedanjo vlado. Za bo-

dočo pa še manj. »Slovenec« klaverno priznava, da v prvi tranži ni denarja za uradnike. Ko pride druga, bo tolažil s tretjo. Ko pa bo tretja tu, poreče, da ni bilo naprej določeno, da je ta denar za razlike. In tedanja vlada ne bo mogla dati denarja uradnikom, ker bodo nanj po besedilu zakona in pravomočnih razporedih že imeli pravico drugi.

Zimsko zasedanje ljubljanske porote

Ljubljana, 24. novembra. Letošnje zimsko zasedanje ljubljanske porote bo menda eno najbolj zanimivih temokadnjih let. Kakor znano, letos nismo imeli poletnega zasedanja in zato je ostala večina slučajev prihranjena za zimo. Letošnje zimsko zasedanje ljubljanske porote bo trajalo baje najmanj tri tedne, ker se je nabralo mnogo materiala. Porota bo razpravljala o umorih in ubojih, roparskih napadih, tatvinah, sleparijah in drugih deliktih. Zasedanje bo torej zelo zanimivo.

Porotno zasedanje se prične 10. decembra. Dozdej je državno pravdnistvo razpisalo sledeče slučaje: 10. decembra se zagovarja Ivan Frakelj radi tatvine. Mož je bil znan kot dolgooprstni »pater frakelj«. Verni bratec Ivana Fraklja je Viktor Gombač, ki se bo tudi zagovarjal radi tatvine. On pride na vrsto 11. decembra. Dne 12. decembra pride na vrsto Kresnik ali Krasnik Radivoj, ki ima na vesti razne goljufije. Potem pridejo na vrsto pretepli, poboji, uboji in umori. Radi trajne težke telesne poškodbe se bo zagovarjal Tomaž Dragar in sicer 13. decembra, torej na nesrečen dan. 14. decembra je razpisana razprava proti posestniku Janku Klemenčiču iz Kočevja, ki je osumljen, da je izvršil dva roparska napada na ambulancijsko pošto kočevskega vladka. To utegne biti ena najzanimivejših porotnih razprav, saj so nenavadno drzni in premeteni roparski napadi vzbudili splošno senzacijo širom Slovenije.

Pred poroto pridejo tudi Ivana Žagarjeva, Anton Rousek in Slavko Deleja. Dan razprave proti tem trem, kakor tudi proti nekaterim drugim obtožencem, še ni določen. Slavko Deleja pride pred poroto radi umora svoje ljubice, katero je ustrelil v Bohinju in nato poskusil samomor. Dočim je pa njegova ljubica umrla, je Slavko okrevljal in sedaj se bo za svoje nepremišljeno dejanje zagovarjal pred porotniki.

Sodišče je tudi že imenovalo predsednika porotnih razprav in nekatere zagovornike. O razpisu nadaljnjih porotnih razprav bomo še poročali.

Nekaj o načrtu zakona o avtorskem pravu

»Jutro« je danes objavilo nekaj kritike o načrtu zakona o avtorskem pravu. Naše čitatelje bodo zanimala podrobnosti načrta, ki ga je vlada g. Korošca že predložila okrnjeni Narodni skupščini.

Načrt je izdelan na podlagi obstoječih vzorcev iz evropske zakonodaje, ki so v glavnem enaki. Povsod pa ima tendenco zaostri zaščito in sprejema najbolj ostro stališče. Po sedanjem zakonu, ki je pri nas veljal, so bili izven zaščite vsi govori in predavanja na shodih in razpravah v javnih zadevah, odslej pa naj bi bili izzeti le govori in predavanja na javnih skupščinah javnopravnih teles in na javnih skupščinah sklicanih v politične svrhe. Dalje oni, ki so se izgovorili pri sodnji ali kaki drugi javni oblasti.

Važen je § 22. načrta, ki se glasi: Avtor ima izključno pravo, da objavlja, pomnoži, je in stavlja v promet svoje delo. Dokler delo ne bo objavljeno, pripada avtorju izključno pravo, da obvešča publiko o njem. Avtorsko pravo na gledališko, glasbeno in kinematografsko delo vsebuje tudi pravo javnega predvajanja in izvajanja. Avtor književnega dela ima izključno pravo, da ga javno iznaša na predavanjih.

§ 22. dodaja med drugim kot izključno pravo avtorja pravo prevoda v druge jezike in predelavanje dela iz proze v stih in dramsko delo ali obratno. Da sme le avtor predavati svoje delo, potem ko je izšlo, te zaščite stari zakon ni dajal. Ta predpis ustvarja absurdno situacijo.

Glede prevodov je bil stari zakon mnogo liberalnejši. Po § 28. avtorskega zakona si je moral avtor pravo na prevod izključno pridržati na vidnem mestu prvega izdajanja. Če ni po treh letih prevod izšel, je ta pridržek izgubil veljavo za one jezike, v katerih prevod ni izšel.

Ta predpis je dal možnost, da se je naša prevodna literatura sploh razvila. Odslej bo pokopana, ker bo, čim pristopi naša država brnski konvenciji, ogromno težko in stroškov, predno bo pisatelji-prevajalec dobil od tujega avtorja dovoljenje. Ako ga ne bo imel, riskira, da za prevod ne najde založnika.

§ 37. dovoljuje javno izvajanje glasbenega dela, če je dal pristaneč komunist. Ni pa potreben pristaneč avtorja teksta. Obstane pa vendar absurd, da se nobena pesmica ne bo smela zapeti brez pristanka komunistu. V tem oziru namreč načrt ne zadržuje § 34. starega zakona, da se pravo javnega izvajanja pri glasbenih delih, ki niso za pozornico zadrželi, če je v prvi izdaji dela od avtorja izrecno pridržano. Pridržek mora biti razviden v vseh izvodih na glasovni strani ali na čelu dela.

Avtorsko pravo ima odslej trajati 50 let po smrti. Doslej je bilo 30 let. Načrt vsebuje v zakonodajstvu precej izjemno stališče rekreativnosti. Komur je rok zaščite že potekel, zopet oživi. Vseled tega načrt izjemno dovoljuje, da kar se je na podlagi starega zakona že začelo tiskati, se lahko še dotiska.

Po prvem pregledu načrta, ki se je dole glasil javnosti in so ga mogli študirati samo gg. Korošec, Groh in tovariši, izgleda,

Nove knjige in revije

Sofer in samovozač. Priročna knjiga o konstrukciji, delovanju in stregi in vodstvu modernega avtomobila, ki jo je spisal inž. Josip Stofa. S to knjigo je naša itak zelo skromna tehnična literatura zelo obogatela, zakaj take publikacije so pri nas redke. In pri tem moramo poudariti, da je delo kvalitativno in kvantitativno prvostavno in zasluži vso pozornost. Avtor je zbral v knjigi ogromen material, ki prča, da se ni strasil ne truda, ne časa, ne stroškov. Avtor je porabil deloma že znane tehnične izraze, ki so mu bili na razpolago deloma je pa izoblikoval nove ter tako zelo izpopolnil našo pomanjkljivo tehnično terminologijo. Knjižica vsebuje vse, kar rabi vozač, je zelo prikladna vročina in pregledna, povrh je pa v svrhu lažjega razumevanja opremljena z lepimi ilustracijami. Izpopolnjuje jo razmeroma obširen slovarček tehničnih izrazov in sicer v nemško-slovenskem ter v slovensko-nemškem jeziku. Nedvomno je, da bo knjiga inž. Stofe zelo pripomogla k nadaljnemu razvoju avtomobilizma, zlasti pa bo koristila naraščanju in sploh vsem vozačem, ki so bili dozdaj navezani zgolj na tujo tehnično literaturo. Knjižica je izšla v založbi »Jugoslovenske knjigarne« v Ljubljani in stane vezana 140 Din. Dobi se v vseh knjigar-nah.

Zbirka zakonov za upravno službo. Znani in odlični upravni uradniki, bivši mariborski veliki župan, dr. Otton Pirkmajer, načelnik v ministrstvu notranjih del v Beogradu, je začel prirejati zakone za upravno službo. Vsi zakoni so sistematično urejeni in obrazloženi v svrhu naglega, pravilnega ter zakonitega uradovanja. Upravno uradovanje povzroča dandanes občinskih uradom velike težave, ker je v danih razmerah skoraj nemogoče, da dosledaj razpoložljivimi pripomočki ločijo veljavne zakone in urebne od zastarelih. In tudi novi zakoni ter narobe vsebujejo različne nedostatkne. Zato je Tiskovna zadruga sklenila, izdati zbirko zakonov za upravno službo. Te dni je izšel prvi zvezek zbirke zakonov za upravno službo in sicer Zakon o posesti in nošnji orožja, pravilnik k temu zakonu, pravilnik o izdelavi in prodaji orožja in streliva ter zakon o zaščiti varnosti in reda v državi. Priprani smo, da bodo zainteresirani krogi z zadovoljstvom segli po tej knjigi in pozvali je samo inicijativno Tiskovne Zedruge, ki se ni strasila tega rizika. V knjigi so avtorji komentariji in pojasnila nejasnih in nejasno formuliranih zakonov. Knjigo priporočamo zlasti organom političnih oblasti in občin, sodnikom, odvetoikom, vsem organom javne varnosti in drugim interesentom. Drugi zvezek, ki v kratkem izide, bo obsegal Zakon o državljanstvu, tozadevne pravilnik in komentar. Knjiga je izšla v samozaložbi Tiskovne zadruge v Ljubljani in stane Dir 65.—, po pošti 2 Din več.

Ljubljanski Zvon. Prejeli smo novembersko številko »Ljubljanskega Zvona«, odličnega našega mesečnika za književnost in prosveto. Tudi zadnja številka vsebinsko ne zaostaja za prejšnjimi, marveč jih celo nadkrijuje. Uvodoma prinaša »Zvon« tri pesmice Alojzija Gradnika, od katerih je ena posvečena Vipavi, ki priveri iz kršnih jam in se steka v sestro Sočo, Epitaf je posvečen prerano umrli narodni delavki in soprogu narodnega poslanca in ministra na razpoloženju dr. Gregorja Žerjave, Mileni Žerjavovi, čije obletnica smrti je bila v novembru, a tretja pesem je »Ribič pomlad, ljubeč prevod po pesmi Li-Taj-Poa. Jože Pahor nadaljuje svoj zgodovinski roman »Serenissima«, profesor dr. Janko Lavrin objavlja obširno študijo o slovitem francoskem romantiku in uesniškem virtuozu Charlesu Baudelaireu, globoko čustveni sta Fran Roševa »Misel ob grobu« in Antona Ocvirka »Elegije«. Fran Albrecht je prevel iz češine »Graditelji svetlišča« po Otokarju Brezini, I. M. Korošec je prispeval novo »Ljubezen Lovrotove sence«, Angelo Cerkovnik je pa zaključil svojo dramo »Greha«. Fran Eller je spenil pesmico o romarju. Sledi K. D-jev prevod Julesa Demaitra »Skušnje za Esterco, obširna književna poročila, kronika itd. Zadnja številka je opremljena s portretom pesnika A. Gradnika. Ljubljanski Zvon se narača pri Tiskovni zadrugi in stane letno 120 Din, a posamezna številka 15 Din.

Učbenik češkega jezika. V založbi Jugoslovenske knjigarne je izšel priročen učbenik češkoslovaškega jezika, ki ga je priredil in sestavil profesor Orožen. Knjižica je zelo koristna in potrebna, ima prav dobro razlobo češkega jezika, ne muči nas brez potrebe s slovničnimi pravili in prinaša zelo zanimivo čtivo. Prepričani smo, da bo po tej metodi kmalu vsak učenec popolnoma samostojno čital češko knjigo. Zaklad besed v tej knjižici je res izredno pester in bogat, z berili pa so zastopani najboljše češki pesniki in pisatelji. Z ozirom na bogato vsebino ter skrbno sestavo dela, cena knjigi res ni previšoka, saj stane vezana 40, a vezana 50 Din.

Ptičja bolnišnica

Od leta 1902. se ponaša London s posebno bolnišnico za ptice. Osnovala jo je neka bogata in mlada gospodična, ljubiteljica papig in sličnih tropskih kralatcev. Njena hiša je bila vedno polna ptičev. Od otroških let jim je stregla, nakopičila veliko strokovnega znanja in naposled otvorila svoj zavod. Nastavila je več zdravnikov, ki so pri njej morali prestat poizkusno dobo; zdravljenje ptičev zahteva veliko de'a in potrpežljivosti. Uprava velikega londonskega državnega zverinjaka se je ponovno prepričala o koristnosti ustanove, naklonila ji je letno podporo in naslov »kraljevske bolnice za ptice«. Časih imajo tam do 1500 »bolnikov«. Sohe naredijo čuden vtis. Svetle so in zračne, a mesto bolniških postelj više povsod le male, mehko postlane košarice. »Človeško« izgleda edino oneracijska soba, kjer imajo kurirji v »epih omarah za zdravljenje kolimljenih nožic in peroti potrebno orodje. Bolnišnica slovi vsled uspešnega zdravljenja po vsej Angleški in ustreže vsem družabnim slojem: od preproste kokoši in skromnega goloba do dragih ptičev iz vročih prekomorskih dežel

Dnevne vesti.

— **Iz državne službe.** Za arhivskega uradnika pri velikem županu ljubljanske oblasti je imenovan zvančnik Edvin Pleničar. V višjo skupino so pomaknjeni upravitelj pri velikem županu v Ljubljani g. Aleksander Kuharič, politično upravni uradnik dr. Ožoren v Kamniku, Franc Znidarš v Črnomlju in Otmar Skale v Novem mestu.

— **Iz sodne službe.** Za stalne so potrjeni pravni praktikanti pri deželni sodišču v Ljubljani dr. Valentin Benedik, Jože Arko in Slavko Papež ter pisarniški oficijal pri okrajnem sodišču v Kranju Ivan Ekar. Prvi trije so obenem pomaknjeni v višjo skupino.

— **V naše državljanstvo sta prejeta** mesarski pomočnik iz Ljubljane Andrija Tavčar in železniška uslužbenka iz Ljubljane Irma Harson.

— **Iz »Službenih Novin«.** »Službene Novine« št. 266 z dne 14. t. m. objavljajo zakon o konvencijah in specialnih pogodbah med kraljevino SHS in kraljevino Italije.

— **Borze dela oproščene poštine.** Poštno ministrstvo je odredilo, da bodo sredstvi in javne borze dela kakor tudi njihove podružnice odsej oproščene poštine za navadna pisma in dopisnice v medsebojnem obsevanju in v obsevanju z oblastmi, delodajalcem in onimi, ki iščejo dela. Na pisnih in dopisnicah je treba samo označiti »V zadevi posredovanja dela, poštine prosto«.

— **Dolarsko posojilo.** V četrtenk zvečer je bil finančni minister pri kralju. Kralj je podpisal zakon o dolarskem posojilu v znesku 22 milijonov dolarjev. Zakon je ba je že izšel včeraj v »Službenih Novinah«. Prva tranža v znesku 5 milijonov Din bo izplačana potom Narodne banke do 1. decembra.

— **Novi inženjerji.** Včeraj so položili na tehniški fakulteti gradb. stroke inženjerski izpit gg. Stanko Maček iz Ljubljane, Živko Šumer iz Škofje Loke, Gogom. Troha iz Idrije in Janez Umek iz Blatne Brezovice. Mladim inženjerom iskreno čestitamo!

— **Konferenca o hotelirstvu.** Savez za pospeševanje turizma na Gornjem Jadranu je sklical konferenco o hotelirstvu. ki se bo vršila 28. in 29. t. m. v občinski poslovalnici v Crikvenici. Hotelirstvo je važen čimtelj v tujem prometu in konferenca bo gotovo mnogo pripomogla, da se ta važna panoga našega gospodarstva še bolj razvije. Med drugim se bo na kongresu razpravljalo o stanju našega hotelirstva in njega bodočem razvoju, o pravnih odnosih državnih in samoupravnih oblastev napram hotelirstvu, o fiskalnih odnosih državnih in samoupravnih oblastev napram hotelirstvu, o organizaciji propagande, o informacijski službi in odnosih hotelirjev napram oficijelnim turističnim ustanovam, o ustanovitvi kreditne hotelske zadruge in o izobrazbi strokovnega hotelskega osebja. Prometno ministrstvo je dovolilo vsem udeležencem kongresa polovično vožnjo.

— **Obnova zemljiških knjig na Dunaju.** Avstrijski konzulat v Ljubljani nam sporoča: Dodatno k dosedanjim vestem v zadevi obnove zemljiških knjig na Dunaju opozarjam na željo avstrijskega zveznega ministrstva za pravosodstvo javnost, da je po novem oklicu višjega dež. sodišča na Dunaju odprta zemljiška knjiga za nadaljnjo skupino vlog, uničenih pri požaru dunajske justične palače. Besedilo oklica je interesantno na vpogled pri avstrijskem konzulatu v Ljubljani.

— **Učni tečaj za poštne pripravnike III. kategorije.** Zadnji ponedeljek se je otvoril učni tečaj na ljubljanskem poštnem ravateljstvu. V tečaju so poštni pripravniki in zvančniki. V področju poštnega ravateljstva ljubljanskega je pomanjkanje uradništva toliko, da bi se morali vršiti poštne tečaje vsako leto in to v večjem številu kandidatov, sicer bo tečnost v poštnem poslovanju še tako trpela ko danesnji dan.

— **Iz Trčica:** Poljudno znanstveno predavanje. Aero-klub »Naša Krila« iz Ljubljane priredi v ponedeljek popoldne za šolsko mladino v telovadnici meščanske šole proti enodinarski vstopnini predavanje pod naslovom »Doživljaji v zračnih višavah«. Predavanje spremlja filmski posnetki, ki so prav posrečeni. Vse triško in okoliško mladino uljudno vabimo, da se predavanju udeleži v polnem številu. Vsak deseti učenec je vstopnine prost. Pogajanja, da se vrši zvečer se eno predavanje za odrasle so v teku in bo skoro gotovo zvečer ob 8. uri drugo predavanje za odrasle.

— **Rezervnim oficirjem,** ki so dobili poziv, da naj predlože sliko v uniformi, pa še nimajo uniforme, se v njihovem lastnem interesu svetuje, naj ugodno temu pozivu tako, da si za ta slučaj izposodijo bluze od svojih tovarišev, ki so že prejeli uniforme. — Pododbor Ljubljana.

— **Slovenci v Ameriki.** V Clevelandu je umrla 18letna Mari Samrac. Pobrala jo je jetlika. — Dne 7. novembra je v Clevelandu preminal Anton Kljun. Pokojni je bil doma iz vasi Bukovca na Dolenjskem. V Ameriki je bival že 25 let in je zapustil ženo, dva sina in tri hčerke. — V tovarni Jordan v Clevelandu je nastala 2. novembra silna eksplozija, pri kateri je bil en delavec ubit, več je težko ranjenih. Med ranjenici je tudi Slovenec Andrej Križmančič, ki so ga morali prepeljati v bolnico.

— **Gospodinjski koledar Jugoslovenske Matice za leto 1929** je že izšel. Naprodaj je povsod. Koledar prinaša nove kuhinjske recepte ter drugo praktično in podučno čtivo za gospodinjce. Cena Din 20, za člane Jugoslovenske Matice Din 16.

— **Vreme.** Včeraj je kazalo, da se bo vreme poslabšalo in res smo dobili dež. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, toplo s padavinami. Včeraj je bilo po vseh krajih države oblačno, po nekaterih pa tudi deževno vreme. V Splitu je bilo včeraj 14, v Škoplju 9, v Beogradu 8,8, v Ljubljani 8,5, v Mariboru 8, v Zagrebu 7 stopinj. Danes zjutraj je kazal barometer v Ljubljani

755 m, temperatura je znašala 7 stopinj. Vse kaže, da bomo imeli nekaj časa deževno vreme, potem pa dobimo najbrž pravi sneg. — **Pri padlem, rjavem obrazu, utrujenosti, slabosti, potnosti, hudih sanjah, želodčnih bolečinah, pritisku krvi v glavo ali kadar človek živi v mislih, da je bolan, se priporoča, da nekaj dni zapored popije na tešče kupico prirodne grenčice »Franz-Josef«.** V zdravniški praksi zatore predvsem uporabljajo vodo »Franz-Josef« ker na lahko odstranjuje vzroke mnogih bolezni in pospešuje. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah. 26-T

K bon tonu spada

da je dama vedno in ob vsaki priliki primerno oblečena. To dosežete le, če si nabavite, kar rabite le pri trdki

P. MAGDIČ, Ljubljana

Iz Ljubljane

— **Novinarski koncert.** Kakor vsako leto, priredi JNU, sekcija Ljubljana, tudi letos na narodni praznik 1. decembra v Unioni svoj tradicionalni koncert, ki je med ljubljanskim občinstvom že tako priljubljen, da je vsako leto sijajno obiskan. Letošnji koncert bo izredno zanimiv, saj nastopijo naša najboljša pevka društva: »Glasbena Matice«, »Ljubljanski Zvon« in »Grafika«. Sodelovala bo tudi znana operna in koncertna pevka ga. Vilfan. Kunčeva iz Zagreba. Posebno privlačnost bo pa tvoril nedvomno nastop šolskega deškega zbora in orkestra, pomnoženega z bivšimi dijaki 1. državne gimnazije. Prepričani smo, da bo občinstvo tudi letos zadovoljno s koncertom, po katerem pride mladina na intimen družabnem večeru v polni meri na svoj račun.

— **Usljenim srem.** V zadnji sobotni številki smo priobčili članek o strašni bedi, v kateri živijo naši kronske vpojenci. Med temi siromaki je tudi bivši sodni oficijal, prileten mož, ki je potrošil v delu za skupnost vse svoje moči in ki mora zdaj na stara leta živeti s svojo ženo v največji bedi. Mož stauje na Gradu in nima niti najpotrebnejših sredstev za življenje. Človeka mora globoko ganiti, če vidi tega siromaka, ki ga je pahnila grda nevaljeznost v bedo in obup. Obratoma se tem potom na usmiljena srca s prošnjo, naj mu po svojih močeh priskočijo na pomoč. Med nami je še mnogo plemenitih ljudi, ki poznajo ljubezen do bližnjega tudi v dejanju. Podpore sprejema uprava našega lista.

— **Nova hiša na Tönniesovem svetu ob Dunajski cesti.** Na tem svetu je zraslo v zadnjih dveh letih več lepih hiš. Te dni je bila dozidana enonadstropna Cirmanova hiša z visokim betonskim pritličjem. Danes se je zgradilo ostreže in v par dneh bo poslopje pokrito ter zidovje zavarovano proti dežju in drugim vremenskim neizidom. Hišo je zidal inž. Dedek.

— **V ublažitve stanovanjske misrij.** Na Vodovodni cesti zida mestna občina ljubljanska 16 stanovanjskih hiš. Poslopja so pod streho, v njih notranjstvi se vrše že zadnja dela in pa stopnice pred vhodom v stanovanja so v delu. Vse hiše so zidane z visokim pritličjem, kar je v zdravstvenem oziru jako važno. Te dni so začeli z umetni osušenjem stanovanj. Par hiš je že osušenih in pripravljenih za stanovanja. V vsaki hiši so štiri stanovanja. Sledeje stanovanje obstoji iz čedne sobe, kuhinje, shrambe in stranišča. V vseh hišah je vodovod in pa električna razsvetljava, tako da bodo imeli stanovalci sicer skromna, a moderna in zdrava stanovanja.

— **Parna vulkanizacija Peter Škafar.** Pred 18 leti še skromen obrat, se je danes podjetje g. Petra Škafarja na Rimski cesti razvilo v moderno delavnico za parno vulkanizacijo, opremljeno z vsemi potrebnimi stroji, tehničnimi potrebščinami in najmodernejšimi aparati. Podjetje ima 18 strojev za parno vulkanizacijo, poleg tega pa še razne druge stroje in aparate, s katerimi je opremljena njegova mehan. delavnica. Gospod Peter Škafar se je specializiral na vulkanizacijo gume. V njegovem obratu popravljajo avtomobilske plašče, predvsem pa snežne čevlje in galoše. In če mu prineseš še tako razcapano galošo, še tako zbit snežni čevlji, v njegovi delavnici ga znajo spretno popraviti. Kar je bilo strgano, postane celo! Zato ve vsa javnost ceniti delo g. Škafarja in prepričani smo, da ga bo tudi v bodoče.

— **Dr. Derž odhaja na študijsko potovanje** in se vrne dne 9. decembra 1928.

— **Sanatorij dr. Lakatos, Baden bei Wien.** Dietetika, zdravljenje srca, žveplene kopeli. Jesenska sezona v polnem obratu. Zmerne cene. 811-n

— **Akademija Sokola I. na Taboru.** Prihodnji petek, dne 30. novembra priredi Sokol I. v glavni dvorani na Taboru svojo veliko akademijo v praznovo 10letnega obstoja naše države. Spored akademije obsega nove telovadne točke, ki so bile sestavljene in navezane specijelno za to priliko in se nanašajo na zgodovinske dogodke našega naroda. Vrh tega sodeluje tudi orkester Sokola I. in društveni godalni kvartet. Po akademiji se bo vršila zabava s plesom. Cenje no občinstvo opozarjamo že danes na to prvo vrstno telovadno prireditev, ki bo po svojem pestrem sporedu zadovoljila vse posetnike. — Sokol I. bo imel tudi letos Miklavža na Taboru, in sicer za deco in za odrasle.

— **Sokol I. vabi svoje članstvo,** da v čim večjem številu poseti nocojšnjo jubilejno akademijo bratskega Ljubljanskega Sokola. Zdravilo! Odbor.

— **Iz Prodaja drv.** Direkcija šum v Ljubljani odda potom pismenih ponudb 700 m³ bukovih drv v Mačkovicu, šumska uprava v Kostanjevici. Natančni pogoji so razvidni iz razglaš, ki je nabit na mestni deski pred hišo št. 27.

— **Iz Celjarske zadruge v Ljubljani** naznana, da se vrši pomočniška preizkušnja dne 16. decembra t. l. Prijave se sprejemajo najkasneje do 12. decembra t. l. v Zadrugi pisarni. — Načelstvo. 891n

— **Iz V sredo zvečer** je bil izgubljen dekliški klobuk od Stritarjeve ulice po Prešernovi ulici in Dunajski cesti do Šiške. Kdor ga je našel, se prosi, naj ga izroči v upravi »Slov. Narod«. 892n

— **Iz Večerni plesni tečaji** — Jenkove šole se vrše redno vsak torek, četrtek in soboto ob 8. zvečer v balkonski dvorani Kazine. — Za začetnike-ee posebni tečaj. — Prijave in informacije istotam dnevno od 14. do 20. ure. Posebne ure po dogovoru. 895

— **Iz Plesni turnir za prvenstvo Ljubljane** se vrši v nedeljo 2. decembra t. l. ob 5. popoldne v veliki dvorani Kazine. — Prijave in vežbanje pri g. Jenku v Kazini. 894n

— **Iz Nedeljske popoldanske plesne vaje** — šola Jenko se vrše jutri in vsako nedeljo od 3. do 7. popoldne v veliki dvorani Kazine. — Studenti-ije znajano članarino. Začetniki-ee točno ob 3. uri. 894n

— **Iz Kolesarsko in motociklistično društvo »Sava«** v Ljubljani naznana, da priredi dne 16. decembra zabavni večer pri Lozarcu, Sv. Jakoba trg, ter se istočasno razdelje g. dirkačem darila in diplome od letošnjih dirk. Vsi prijatelji kolesarskega sporta so vljudno vabljeni.

Jutri nedelja pa res!

Ne zamudite pogledati razstavo v trgovini KETTE.

— **Iz Pozornost zasluži na zunaj** sicer neznačajna spec. trg. sukna Novak na Kongresnem trgu št. 15, ki nudi po splošnem prepranju prvovrstno blago v veliki izbiri po izredno ugodnih cenah. Ne zamudite obiskati jo — brez obveznosti nakupa.

— **Iz Razstava »Blazina«** T. K. D. Atene se bo vršila od 7. do 11. decembra v Jakopičevem paviljonu. Aranzma je v roki akademice slikarice ge. Hel. Vurnikove. 898n

— **Iz Svarilo!** Podpisano društvo opozarja občinstvo, da g. L. O n č a r Ivan ali kdo drugi ni upravičen prodajati čaj, milo in kado drug po pretezo »v prid sleptim«. Prosimo, da se morebitni slučaj javijo nam in policiji. — Podporno društvo slepih. 890n

— **Iz Plesne vaje jutri popoldne** v hotelu »Bellevue«. 889-n

— **Iz Mestnega središča TM.** Danes ob 16. se bo vršila pevka vaja v Akad. kolegiju, zatem pa tečaj iz alkoholnega vprašanja. Prosim točnosti! — Tajnik I.

— **Iz Predavanje v društvu »Soča«.** V društvu »Soča« bo predaval danes v soboto 24. t. m. v salonu Pri levu, g. prof. J. Bačič o vtisih s potovanja po Južni Srbiji in Črni gori (nadahevanje in konec). Kakor smo se preteklo soboto prepričali, je bil prvi del tega predavanja zelo zanimiv. Zato želimo, da se udeležite tudi tega predavanja vsi, ki ste bili pri prvem ter privedete s seboj še druge člane in prijatelje. Začetek ob pol 9. uri zvečer. Vstop prost. 887-n

— **Iz Turneja Glasbene Matice na Poljsko.** Pod okriljem Zveze kulturnih društev bo predaval v ponedeljek v mali kazinski dvorani v I. nadstropju točno ob 20. g. ravnatelj Karol Mahkota o turneji Glasbene Matice na Poljsko. Zanimivo predavanje bodo spremljale številne lepe skloptične slike. Vabljeni je občinstvo, zlasti pa članstvo vseh naših pevskih društev k najobilnejši udeležbi. Brez vstopnine.

— **Iz Plesne vaje SK Ilirija.** SK Ilirija ima svoje redne plesne vaje vsako nedeljo popoldne v areni Narodnega doma. Plesalci pridejo v polni meri na svoj račun, zakaj priljubljeni Cvrtinov saksofon užiga, da je kar veselje. Plesne vaje so od 3. do 7. — Razpoloženje v dvorani je animirano, domače in neprislilno.

— **Krasna izbira bluz, otroških oblek** po nizki ceni. Kristofel-Buvar, Stari trg 9.

— **Darujete podporo** društvu slepih v Ljubljani, Wolfova ul. 12.

— **Iz Vskvrstne trpežne čevlje** kupite najboljše pri A. Gorše, Stari trg 15. 100-T

Zahtevalte povsod samo likolji!

LIKOLJ

PLETENINE S TO ZNAKOMO SO NAJBOLJŠE!

Zahtevalte povsod samo likolji!

GRICAR & MEJAC, LJUBLJANA.

Kompletne pletene obleke 380—900 D
Ipolce, puloverji, žemperji 200—500 „
Pleteni plašči 1200—1800 „

Iz Celja

— **Preddela za savijsko regulacijo.** Pod Starim gradom so te dni začeli z odkopanjem kamenja, namenjenega za savijsko regulacijo. Torej bo venarje prišlo do ureditve regulacije Savinje in njenih pritokov pri Celju.

— **Sokolsko društvo v Celju** praznuje 5. decembra popoldne ob pol 15. uri Miklavžev v dvorani Sokolskega doma za deco in naraščaj, zvečer ob 20. uri pa v Narodnem domu za odrasle.

— **Slavnostni koncert v praznovo 10letnice Ujedinjenja** se vrši v soboto, dne 1. decembra ob 20. uri v veliki dvorani Celjskega doma. Poleg skupnega nastopa združenih moških zborov pod vodstvom g. Al. Mihelčiča in samostojne točke g. ravnatelja K. Sanciha na gosli, izvajajo pomnoženi orkester »Celjskega godbenega društva« pod vodstvom

svojega kapelnika g. Lovra Kubišče Mozartovo overture k operi »Titi« in skladbo žalskega rojaka g. Rista Savina »Večernac iz Jugoslovenske suite«. Sattnerjevo kantato »V peepnlčni noči« izvajajo pod taktirko g. Feca Segule pevski zbor CPD s 70 pevci in pomožni orkester CGD z 38 godbeniki. Skladatelj p. Hugolin Sattner in Risto Savin se udeležita koncerta osebno.

— **Iz vojaške službe.** Prestavljen je g. polkovnik Josip Smid, ki je bil doslej prideljen k poveljstvu vojnega okrožja v Celju,

Slovenija ima 12.000 brezposelnih delavcev

Tudi brezposelnost je rak-rana na organizmu naše družbe. — Kaj pravijo brezposelni o svojem položaju. — Zanimiva izjava ravnatelja borze dela.

Poleg kronskih vpojencev je tudi armada brezposelnih eden najžalostnejših pojavov povojnega časa. Vprašanje brezposelnosti dela velike skrbi povsod v Evropi in je rak-rana na telesu družabnega organizma. Seveda tudi nam to zlo ni prizaneslo, in brezposelnost je tudi pri nas še nereseno vprašanje, tem bolj, ker je naša država pretežno agrarna in nimamo razvite industrije, ki bi zaposlila ravno tiste nekvificirane, od rojstva za delavce in težake določene, ki se rekrutirajo iz predmestij in ki so danes tu jutri tam, kakor jih pač delodajalec potrebuje.

Seveda so med brezposelnimi tudi kvalificirani delavci, ki pridejo ob službo in morajo čakati po več mesecev na zaposlitev. Kakšno je stanje naših brezposelnih, kažejo najbolj pričujoče slike, ki jih je naš poročevalec dobil, ki je pred dnevi stopil med brezposelne, ki se vsak dan zbira trumoma v čakalnici Javne borze dela v palači Delavske zbornice.

Nezadovoljnejši

Vhod v Javno borzo dela je od strani pri kavarni »Leon«. Ze pred vhomom opazi slabo oblečene delavce. Ta puši in gleda brezbrizno v tla, drugi opazuje, kako se vleče ljubljanska megla nad njim, tretji z rokami globoko v žepu se prepira s tovarišem bogve zakaj.

V čakalnici je zakajeno, dušljiva atmosfera te skoraj vrže nazaj na hodnik, ko odpre vrata. Pri vrodu v pisarno se vrste Bošnjaki in Dalmatinci v pare, uslužbenec borze kriči nad njimi, kakor kaplar nad redovi. Druga skupina, ki se ne gnete z Dalmatinci pri vrodu in ki predstavlja »večne nezadovoljnejše«, se smeje uslužbencu in se norčuje iz njega in njegove kaplarske vestnosti.

Kdo so, ki čakajo v vrstah? To so Dalmatinci in Bošnjaki, ki jih domačini ne gledajo preveč prijazno. Čakajo, da dobe brezplačne vozne listke. Gradbena sezija je končana, v Ljubljani jih ne potrebujejo več in vračajo se v Dalmacijo in Bosno, revni in razparani, kakor so prišli. Ti čakajo mirno, še besedice ne spregovore. Nekatere je premagal spamec in dremlejo na klopi. — Uslužbenec spušča po dva iz čakalnice v pisarno.

«Domači» brezposelni kade, se pogovarjajo med seboj in prerokajo. Med njimi so taki, ki se jim skrb in pomanjkanje bere z obraza in oči. Molčeči so tudi ti. Drugi so pa živahnejši, skoraj bi rekli prekorajzni za brezposelne. Med temi so ne ravno so občute vzbujajoči tipi, ki se jim vidi, da jim delo ni prva briga in da jim roje drugačne misli po glavi. Je pač tako, vedno se najdejo ljudje, ki izrabljajo svoj trenutni položaj in takih je dosti tudi med brezposelnimi. Ko zaznajo, da si od »čajtenga«, te obkolijo in vsuje se kakor dež in toča pritožb, napadov, izrazov ogorčenja in tudi obupa.

— To ni borza dela, to ni posredovalnica, to je prekupevalnica z delavci. Saj bi radi delali, a za to ceno ni mogoče.

— Koliko vam pa plačajo?

— Po 3 Din, kvečjemu 3.50 Din na uro. Kdo bo pa delal za ta denar in se mazal in trgalo obleko 8 ur dnevno. Edina sreča, da sem samec.

Borza je kriva, da je tako. Zakaj pa prekupeju z nami? Namesto da bi zavrnila delodajalce, ki nas plačajo tako sramotno, jim pa daje še potuho. Rekla naj bi jim: Za ta denar sami delajte. Če pa ne gremo za ponudeno ceno delat, pokličejo kmetje, ki delajo za vsako ceno, ker hodijo domov spet in jest. Največ jih je iz okolice. Nas pa pode na kmeto za hlapce.

— Kaj ste po poklicu?

— Kurjač sem. Med vojno sem bil v Nemčiji, pozneje pa v Angliji. Od kar obstoja SHS, nisem dobil niti pare podpore. V tujini so mi pa kot brezposelnemu tujcu dajali podporo.

— Kaj ste pa vi?

— Mizar. Za 3 Din na uro vendar ne morem delati. Ne zaslužim ne za hrano in ne za stanovanje.

— Jaz sem tudi mizar. Imam ženo in štiri otroke. Čakam, če dobim kaj podpore. Še obrtniki, ki so bili samostojni, ne dobe danes dela in gredo za hlapce na kmeto.

Pa tile Bošnjaki in Dalmatinci nam tudi škodijo. Delajo za vsako ceno. Stojte ves dan do gleženj v vodi na stavbiščih.

Ne, v vodi pa ne bom stal, se oglasi nekdo. Imam že tako bolno nogo. Potem pa pravijo, da smo delomrznejši in nam prete z zaporom, kmetje naj gredo na kmeto. V nekaterih ljubljanskih tovarnah je vse polno kmetskih fantov, ki delajo poceni in nam oddajajo kruh.

— Borza ni vsega kriva, pripomni treznejši, starejši možakar. Največje zlo za nas so akordanti, to so tisti, ki sprejmejo delo od podjetja. To jim plačajo za delavca do 6 Din na uro. Sami pa najamejo delavce po 3 Din in vtaknejo masten zaslužek v svoj žep. Ti nas najbolj izkoriščajo.

Tile Dalmatinci pa delajo za vsako ceno; celo po 2.75 Din so jih plačali. Če gremo mi dol, nas pa naženejo, naj gremo h Korošcu.

— Delavske organizacije vas ne ščitijo?

— Gospod, to je tako, se oglasi eden,

k pomočniku poveljstva vojnega okrožja v Petrinjo.

— **Smrtna kosa.** V javni bolnici so umrli: Josip Babzelj, služitelj pri upravnem sodišču v Celju v starosti 63 let, Jože Zabu-kovšek, posestnik iz Senovice v šmarnskem okraju, 68letni posestnik Jakob Škorjanc iz Dobrčeste vasi.

— **Vlom.** Neznani vlomilci so vlomili v trgovino kmet. konzumnega društva v Šmartnem ob Paki in so odnesli raznega blaga za 11.517 dinarjev.

borza nam ne da podpore, če nismo organizirani, od vsakega zahteva, da se izkaže, da je bil organiziran. Podjetja nam pa branijo, da bi se organizirali. Se je že zgodilo, da so delavce odpustili, ker so se vpisali v delavska društva. Naše organizacije nas pa poznajo samo za volitve in kadar je treba kak štrajk vzdržati. Podjetniki pa tedaj, kadar nas rabijo, da »zlomimo« štrajkarje, od organizacije nimamo koristi.

Pa še nekaj, gospod, tudi to zapišite. Glejte, mi smo umazani in raztrgani, ker ne zaslužimo toliko, da bi se dostojno oblekli. In zato ne more marsikdo od nas dobiti službe. Pred dnevi je neki posestnik iskal kravarja. Borza mu je poslala šest brezposelnih. Vsi so prišli nazaj, rekli so jim, da so premalo »šimi«.

Saj se iz nas norčujejo, pripomni drugi, včeraj je prišel nekdo iz Most in zahteval »inteligentnega« hlapca.

Druga plat zvona

Nastopil je čas mrtve sezije, je pojasnil ravnatelj Javne borze dela, ki ga je naš poročevalec takoj nato prosil za pojasnila glede brezposelnih, ki so mu opisali v čakalnici svoj položaj v tako črnih barvah. Med brezposelnimi, je nadaljeval, je pa mnogo takih, ki niso hoteli delati, ko je bilo dela dovolj na razpolago. Gradbena podjetja so dokončala z deli in odpustajo zidarje, mizarje, ključavničarje, tesarje in sploh vse delavce, ki so bili zaposleni pri gradbah. Zdaj so vsi prišli k nam in hočejo podpore, ker se ne morejo izkazati, da so res delali čez poletje. Mi smo pa tudi odgovorni za vsako paro.

Nekaj je tudi takih, ki delajo samo zga-go in nam povzročajo nepotrebno delo. Od polovice novembra do prihodnje pomladi je mrtva sezija. V tem času je največ brezposelnih. Naši delavci so pa tudi razvajeni in imajo velike zahteve. Glejte, iz bihaškega okraja pride k nam na stotine težakov, ki delajo za skromen zaslužek. Brezposelni kvalificirani delavci pa dobe itak podporo. Nadalje se moramo ozirati predvsem na brezposelne družinske očete. Samci gredo iz kraja v kraj in se že nekako prežive. Položaj brezposelnih družinskih očetov, ki imajo več otrok, je mnogo težji.

Borza dela samo posreduje za delo. Njena naloga ni uravnavanje mezd. Res je, da sili kmetski stan v mesto in dela konkurenco mestnim delavcem. Kmetski fantje se radi sprejo doma in odidejo v mesto. Zaposleni so po tovarnah večinoma samo za časno. Zadovolje se tudi z majhnimi plačami. Brezposelnost je pri nas velika, ker se industrija ne razvija v razmerju z vsakoletnim prirastkom delovnih moči. Zato more pri nas brezposelnost ublažiti le emigracija. Ko bo urejeno vprašanje izseljevanja v Nemčijo, bo tudi brezposelnost manjša. V Nemčiji se zanimajo zlasti za naše premurske delavce. Ti so se baje v poljedelstvu zelo obnesli.

Ko bodo po novi naredbi ukinjene tudi številne zasebne posredovalnice dela, bodo naše borze dela lažje delale. Tudi statistika brezposelnih bo popolnejša. Sedaj imamo v evidenci tiste, ki se tu prijavijo. Lahko pa računamo, da je v Sloveniji okoli 12.000 brezposelnih.

Letos je bila izredno ugodna sezija za delavce na stavbah. Plačali so jim do 4 Din na uro. Pomisliti pa moramo, da iščejo dela pri nas brezposelni iz Prekmurja, celega bihaškega okraja, iz Gorskoga Kotarja in Dalmacije. Ti delajo za hleb kruha na dan. V inozemstvo se ne morejo izseliti.

Brezposelnost pa stalno narašča, kajti letno imamo okoli 6000 prirastka

Moda

Kakor v značaju in navadah, tako se ljudje tudi v nastopu razlikujejo. So moški, ki se za svojo zunanost sploh ne zmenijo in ki so zadovoljni z vsako obleko. Drugi zopet strogo pazijo, da so v družbi vedno elegantno in okusno oblečeni, doma pa na obleko sploh ne pazijo in so skrajno zanemarjeni. Izgovarjajo se, da so sami doma in da jih nič ne vidi. Žalostno bi bilo, če bi se oblačili samo za druge in če bi sami ne imeli za elegantno obleko nobenega smisla. Nikjer ni rečeno, da mora imeti človek polno možnjo denarja, če hoče biti okusno oblečen. Kdor ima le malo okusa, je lahko vedno lepo oblečen tudi če ni bogat.

Onim, ki se ne znajo ali pa nočejo lepo oblačiti, bi zamenjali nasvete. Tisti pa, ki imajo veselje do okusnih oblačil, hočejo dati nekaj praktičnih nasvetov. Sicer je pa itak malo gospodov, ki bi bili doma sami. Večinoma so ali poročeni ali pa člani rodbine. Mučno je gledati moškega, ki sedi z odpeto srajco ali odpetim ovrtnikom za mizo. To je mučno že za domače, še bolj pa za goste, če pridejo v posete nenapovedani.

Kdor ni navdušen za svilo in žamet, ima v flanelu lepo in ceneno blago, iz katerega se da napraviti vse, kar potrebujemo za dom. Iz flanela si damo lahko narediti lepo domačo obleko, ki je še elegantnejša, če sta suknjič in hlače kombinirani iz različnega blaga. Suknjič je najlepši, če je črno bel kariran, hlače so pa lahko sive. Suknjič damo narediti kakor sako na dve vrsti gumbov, samo da je bolj izrezan. Zapičenja se samo na dva gumba in sicer tako, da je gornji gumb tik nad pasom. Ovrtnik je obrobjen navadno z blagom, iz katerega so narejene hlače. Hlače ne smejo biti zavahane.

Kdor ima pa rad domačo obleko, krojeno po raglanu, si da narediti obleko, kakršno vidimo na naši srednji sliki. Suknjič je nekoliko daljši od onega pri navadnem saku. Narejen je iz progastega flanela in obrobjen v zapetju in na ovrtniku s črno ali pa z modro svilo. Mnogi gospodje nimajo radi širokih odprtih ovrtnikov. Deloma je kriv vrat, kajti lepega vratu ni

ma vsak mški. V takem primeru priporočamo domačo obleko s stoječim ovrtnikom, kakor jo vidimo na desni sliki. Suknjič, ki spominja na rusko vojaško bluzo, se oblači čez glavo. Rokavi so vsiti, stoječ ovrtnik se zapenja na male gube. Od ovrtnika približno do konca prsnega koša se suknjič za-

Zimska moda

Časi, ko so morale dame že od začetka jeseni nositi temne obleke, črne nogavice in črne čevlje, so že davno minili. Letos se neprestano pojavljajo glasovi, da daje moda prednost črnim oblekam. In res jih vidimo popoldne mnogo iz satena ali aksamita, zvečer pa zelo lepe črne obleke iz čipk ali prozornega velurja. Toda o črnih oblekah velja načelo, da ne smejo biti banalne, marveč vedno po zadnji modi, zlasti kar se tiče kroja. Obleke vseh drugih barv so lahko po kroju in okrasnih preprostih, ker odtehta vse to že barva sama.

Elegantna dama ve, da ima lahko večerna obleka iz svetlozelenega ali rdečenga satena samo nekaj gub na krilu in gladek, v najboljšem slučaju samo nekoliko okrašen telovnik. Obleka iz črnega satena ali čipk zahteva malo več fantazije. Pri črni obleki igra najvažnejšo vlogo krilo, ki je navadno zadaj podaljšano ali pa prehaja celo v vlečko. Toda z vlečkami morajo biti dame zelo previdne, ker se rado pripeti, da se izpremeni vlečka v rese, ki se opletajo okrog gležnjev in prenašajo blato na čevlje in nogavice. Tako obleko lahko obleče dama samo, če gre na ples ali na kako drugo družabno prireditev, ne sme pa hoditi v nji po promenadi. Zato tudi vidimo na popoldanskih oblekah podaljšek samo pri modelih za večje družabne prireditve, pri oblekah, namenjenih damam z bogato zalogo oblek, zlasti pa z avtom. Dame, ki nimajo bogate garderobe, ne avtomobila, ostanejo raje zveste mladostni liniji in gladkemu krilu.

Črne obleke so sicer lepe in praktične, toda tudi svetlih barv ne smemo

penja na dva gumba in je okrašen z naštim žepom. Rokavi so v zapetju obrobjeni s črno svilo. Rob iz enake svi le je tudi na ovrtniku, spodaj na suknjiču in ob straneh na hlačah. Tako zelo praktična in elegantna domača obleka je lahko iz črne svile, flanela ali finega velurja.

zavračati. Zelo moderne so letos rdeče, zelene in beige popoldanske obleke iz voala, aksamita, velurja ali svile. Svilene popoldanske obleke beige barve so navadno okrašene s svilinimi resami. Klobučki so še vedno majhni in harmonirajo z obleko. Večinoma pa harmonirajo v barvi s kožuhovinastim ovrtnikom in le redko s plaščem.

Ples kožuhovine

V Parizu je mnogo tradicionalnih svečanosti in plesov, na katerih se zbere vsa odlična pariška družba. Mnoge družabne prireditve se v Parizu vsako leto ponavljajo z enakim programom, enako zabavo in enakimi obrazy, med katere se le redko pomeša kak tuj obraz. Parižani pravijo takim prireditvam »gala«.

Letos je bila ena najzanimivejših družabnih prireditev ples kožuhovin v hotelu Claridge. Zbrala se je vesela družba, ki se po povratku s počitnic še ni naveličala gledati vedno iste obraze. Dame so kazale najnovejše večerne modele zimske mode, pilo se je in plesalo, da je bilo veselje. Glavna točka programa je pa bil velik defile kožuhovin, katerega so se udeležile vse večje pariške trgovine s kožuhovino.

Kožuhovina igra v letošnji modi veliko vlogo in bo moderna ne samo čez zimo, marveč tudi spomladi. Zato bo naše čitateljice zanimalo, katere vrste kožuhovine je dosegla na pariški reviji največji uspeh. Žal je vsa ta kožuhovina predraga vsaj za pretežno večino naših dam.

Največji uspeh je dosegla dolga vrsta kožuhovinastih kostumov. Na reviji je bilo tudi mnogo kožuhovinastih plaščev, ki so po kroju spominjali na kostum. Zgornji del ima obliko

kratkega suknjiča, spodnji je pa prišit manj od spodaj tako, da napravi vtis krila. Povsem nova fantazija so popoldanski kožuhovi s kratkim plaščem. Kožuhovina je pri teh brez izjeme gladka. Največ jih je bilo iz striženega jagnjeta in hermelina. Letni hermelin ima krasno beige barvo, ki se zelo lepo prilega koži. Poleg tega je v Parizu v modi čajni hermelin, ki se imenuje tako zato, ker se pojavlja v vseh nijansah čaja. Na plesu kožuhovin so defilirali hermelinovi plašči v barvah bois de rose, svetlomodri, zeleni itd. Seveda mora imeti dama bogato zalogo kožuhov, če si hoče privoščiti tako razkošje.

Beli hermelin se nosi samo zvečer. Na plesu kožuhovin je bilo mnogo krasnih plaščev in kepov iz imitacije hermelina. Tak plašč stane v Parizu 3000 do 4000 frankov. Plašč iz pravega hermelina je seveda navadnim zemljanom nedostopen. Difile kožuhovin se je zaključil z belo pravljico kot apoteozo. Nastopila je visoka lepa dama v resastem hermelinovem plašču, ki je bil spredaj dokaj kratek, zadaj je pa tvoril impozantno vlečko. Bil je ves obrobjen z belo lisico. Bilo je pa tudi mnogo preprostih kožuhov in kožuhovinastih plaščev za vsakdanjo rabo.

Zdaj, ko smo si ogledali v treh zaporednih člankih že vso modo kožuhovine, lahko rečemo, da bo najbolj moderna kratkodlakka gladka kožuhovina, ki je deloma bolj praktična, deloma pa odgovarja vitki liniji. V Parizu segajo dame najraje po modelih, okrašenih z gladko kožuhovino.

Humoristični kotichek

V šol.

— Janezek, navedi mi nekatera protislova.

— Vročina in mrz, dar, noč, vojna in mir.

— No, povej še kaj.

— Oče in mati.

Ljubosumna.

— Moj mož v spanju govori. Ali govori tudi tvoj?

— Ne, nikoli! Moj se samo smeje, mrha.

nik kaj opraviš z drgetajočim telesom in da bi se mogli gledati nasijati.

Blaznež! Ni hotel biti. Toda vedno zaprt, pomanjkanje kretenja in tesna, strašna celica ga je gnala v blaznost. Začel je blazneti. Ponoči, ko je nenadoma odprl oči pod vplivom luči, kateri se celih štirinajst mesecev ni mogel privaditi, ga je mučila grozna misel, da mu v spanju sovražniki, ki so ga hoteli ubiti in ki jih ni poznal, obračajo žleodec narobe. Čez dan je razmišljal o svoji preteklosti in sicer tako intenzivno, da se mu je zdelo, da živi življenje nekoga drugega.

Spominjal se je svojega povratka v rojstno vas po prvi kazni, ki jo je moral odsedeti radi nekega prestopka. Spominjal se je svojega slovesa po vsem okraju, videl je v duhu, kako so prihiteli ljudje pred vaško krčmo, kjer so ga vsi navdušeno občudovali: »To vam je dečko ta Rafael!« Najlepše vaško dekle je sklenilo postati njegova žena, bolj iz strahu in spoštovanja do njega, nego iz ljubezni. Oblasti so ga takrat poklicale in mu stisnile v roko puško poljskega paznika, hoteč ga izkoristiti v svoje namene. Ves okraj se mu je pokoril.

Vaše zrcalo pravi: „Lepa si potom Elide!“

Toda dve kremi morata biti: Elida Coldcream za čiščenje in hranjenje kože ponoči. — Elida Creme de chaque heure, ki jo tisoče dam čista kot najboljšo kremo sveta. Ta se takoj vsrka v kožo ter ima presenetljivo zdravilni učinek. — Koži daje mnogo občudovano, zaželeno alabastru enako barvo.

ELIDA KREME

Zadnja tolažba.

Star mornar leži na smrtni postelji. Pride župnik in ko zagleda na mizi steklenico ruma, zmaje z glavo in vpraša umirajočega:

— Ali je to vaša edina tolažba?

— Ne, gospod župnik, v kleti jih imam še nekaj.

Preglavice s plešo.

— Čujte, gospod lekarnar, kakšnega vruga ste mi pa dali proti izpadanju las? Namazal sem se in zdaj so mi izpadli še zadnji lasje.

— Nikar se ne razburjajte, mazilo je prvovrstno. Lasje vam izpadajo zato, da hoste imeli prostor za nove.

Razni nazori.

— Glej, moštček, tu je naju zadela lani Amorjeva puščica.

— Vrag vzemi še to puščico! Mene je moral treščiti Amor s kolom po glavi, ker sem tako znorel, da sem se oženil...

Dvojno naziranje.

— Za božjo voljo, Marička, vaza, ki ste jo razbili, je bila stara nad 100 let.

— Milostiva, srečna sem, da ta vaza ni moja.

Tudi sreča.

— Križ božji, devet otrok imate! Lahko si mislim, koliko vas stanejo.

— Stanejo me res mnogo, zato pa prihranim izdatke za služkinjo.

— Kako to?

— Zelo enostavno. Kje pa dobite služkinjo, ki bi šla služiti v rodbino, kjer imajo devet otrok?

Dobro svet.

— Ta karp mi ne ugaja.

— Veste kaj, gospod, če vam je toliko do lepote, si kupite zlato ribico.

Dovolj časa.

— Zakaj ne krmite prašičev s kuhanim krmo? Rabili bi polovico manj časa za prebavo.

— Že prav, toda ne razumem, kakšen pomen ima za prašiča čas.

Detska radovednost.

— Mamica, ali sta bila tudi papa in ded tepena, ko sta bila še otroka?

— Seveda, sinko.

— Povej mi torej, kdo je pravzaprav prišel glupo storijo s tem prepiranjem?

V.B. Ibanez:

Obsojena

Rafael je sedel že štirinajst mesecev v tesni jetniški celici. Ves njegov svet so bile štiri stene, mračne, sivkasto bele, podobne barvi okostnjaka. Vse spranje in razpoke v stenah je poznal že do najmanjših podrobnosti. Njegovo solnce je bilo visoko vzdano okence, zamreženo z železno mrežo, ki je rezala kosček sinjega neba na drobce. Po tleh je komaj napravil nekaj korakov in že je bil sredi celice, kajti priklenjen je bil na debelo verigo, ki se mu je zaježala v gležnje.

Obsojen je bil na smrt in dočim so v Madridu zadnjič premetavali akte o njegovem procesu, je preživil tla dolge mesece živ pokopan. Gnil je polagoma kakor živo truplo v krsti iz vlažnega zidu in komaj je čakal, da nastopi usodni trenutek, ki so ga bili okusili že drugi pred njim. Nestrpno je pričakoval, da se približa ura, ko mu zadržujejo vrat in ko bo vse končano.

Najbolj ga je v ječi jezila grozna snaga. Na živce so mu šla tla, ki so jih dan za dnem pometali in polivali tako,

da so bila vedno vlažna in da mu je šla vlaga do kosti. Jezile so ga stene, na katerih ni ostalo niti trohice prahu. Še nesnagne mu niso pustili, da bi mu delala družščino. Ločen je bil od vsega. Da bi mogel v celico vsaj podgane. Bilo bi mu v uteho, da more z njimi deliti skromno hrano in kramljati kakor z dragimi družicami. Da bi našel v kotu vsaj pajka, s katerim bi se zabaval, ko bi predel na zidu pajčevino.

Niso hoteli, da bi bilo v tej grobnici mimo njegovega še kako življenje. Nekoga dne — kakor se je Rafael spominjal — se je pojavila v mreži glava vrabca, navihanega zračnega postopaka. Bil je mali bohem tuži in prostora, ki se je zatekel na okno in pogledal v celico, kakor da izraža s tem presenečenje, ko je zagledal pod seboj ubogo bitje, sestrano in obupano, ki je drhtelo od mraza sredi poletja in imelo na sebi ponošen, raztrgan plašč. Ustrašil se je bledega, mrtvaškega obraza in oguljene rdeče obleke. Zato je zbežal, dvignil se je na svojih krilih, kakor da se hoče rešiti grobnega ozračja in smrdu po gnilih slami, ki se je širil skozi okno.

Edini izraz življenja je bil ropot, ki so ga delali sotrpini v ječi, ko so se izprehajali po dvorišču. Ti so vsaj videli nad seboj sinje nebo in vdihavali sveži zrak. Tudi z ljudmi so lahko govorili. Torej tudi v ječi sreča ni vsem enako naklonjena. Večno človeško nezadovoljstvo je bilo tudi tu vteleseno v Rafaelu. Zavidal je onim na dvorišču misleč, da je njegov položaj najtežji. Drugi jetniki so pa zavidali ljudem znanj, deležnim polne svobode. A ljudje, ki so hodili, ta čas po ulicah, gotovo niso bili zadovoljni s svojo usodo. Hrepetali so k dlove po čem. Kako divna je svoboda. Zaslužijo, da bi jih posadili v ječo.

On sam je stal na najnižji stopnici nesreče. Ah, kako je hrepenel v trenutkih obupa, da bi mogel prekopati tla celice! Toda budna straža ga je neprestano opazovala in če je zanel, ga je nahrušila, naj molči. Hotel se je kratkocasiš s prepevanjem pobožnih pesmi, ki se jih je bil naučil od matere in ki se jih je spominjal samo v odlomkih, pa tudi to so mu prepovedali. Kaj ko bi hitel blaznost? Poskusimo. Molčal bo ko grob. Hoteli so ga ohraniti celega, zdravega na telesu in duhu, da bi imel krv-

Imel je vedno na muhi one »druge« iz tolpe banditov, dokler se banditi niso naveličali večnega preganjanja in naščuvali proti njemu krvoločnega razbojnika, ki se je bil baš vrnil iz ječe.

Križ božji! Uradna čast je bila v nevarnosti. Treba je bilo prijeti tega tolovaja pošteno za ušesa, ker ga je hotel spraviti ob kruh. Neizogibna posledica je bila, da je odšel nekega dne na prežo in sigurnen strel, podprt s puškarnim kopitom, ga je rešil te skrbi.

Konec je bil običajen. Preiskovalni zapor, kjer se je sestal z bivšimi tovariši. Razprava, pri kateri so se mu osvetili za strah vsi, ki so se ga prej bali. Strašna obsodba in slednjič tega štirinajst mesecev čakanja, da pride iz Madrida smrt, ki mora priti prav kmalu.

Poguma je imel dovolj. Misli je večkrat na Juana Portela in na junaškega Francisca Estebana, na vse one tolovaje, o katerih je toliko slišal in čital v romanu. Bil je prepričan, da bo tudi on kljuboval smrti, kakor so ji oni.

Toda zdaj je že več noči skakal s trdega ležišča in rožljal z verigami, kakor da ga je izstrelila skrita prožina. Kričal je kakor dete, toda takoj ga je

Morilec Erdely pred poroto

Truplo Forgacsove dvakrat odkopano. — Zanesljivi znaki zastrupljenja in davljenja. — Zasliševanje glavne priče

V četrtek se je senzacionalna obravnava proti pustolovcu Erdelyju nadaljevala. Takoj početka je zagovornik dr. Gal predlagal, naj odpotuje porotno sodišče v Millstadt, da si ogleda kraj, kjer je bila Ana Forgacsova zastrupljena. Po njegovem mnenju je bilo to potrebno, ker mnoge okolnosti še niso pojasnjene in ker je bila obdukcija trupla zelo površna tako, da bi bilo treba ostanke trupla znova obducirati. Državni pravnik je nastopil proti tej zahtevi, češ da madžarska sodišča nimajo pravice uradovati v Avstriji. Obdukcija trupla je bila izvršena po avstrijskih zakonih pravomočno, poleg tega je pa drobne Ane Forgacsove preiskal profesor grške univerze Gräger, ki je najznamenitejši strokovnjak na tem polju in je dobil lani Nobelovo nagrado. Sodni dvor je zagovornikov predlog zavrnil, na kar je bil zaslišan svetnik višjega deželnega sodišča v Gradcu dr. Greil, ki je imel lani v oktobru kot zastopnik okrajnega sodišča v Millstadtu opraviti s to zadevo.

Dr. Greil je izpovedal, da je v Millstadtu slišal, da je padla z visoke skale v prepad neka Madžarka. Čez nekaj dni sta se zglasila pri njem Erdely in neki Ferdinand Galdy, ki sta ga prosila, naj dovoli pogreb Erdelyjeve žene. Sodnik je naročil orožnikom, naj ugotovijo vzrok nenadne smrti mlade žene. Orožniki so čez dva dni izjavili, da sta živelka zakonca Erdely v popolni slozi tako, da ni nobene poudarjene sumničivosti. Zato je dal sodnik dovoljenje za pogreb. Dan po pogrebu pa je dobil anonimno pismo, v katerem je bilo rečeno, da je mož svojo ženo pretepal in da ni mogla umreti naravne smrti. Truplo je bilo izkopano in oblasti so odredile obdukcijo, kateri je prisostvoval tudi dr. Greil. Ko je ležalo truplo na obdukcijski mizi, se je zdelo dr. Greilu sumljivo, da ima na vratu temne lise.

Obtoženec je sedel ta čas med oboroženimi pazniki in je z napetim zanimanjem poslušal izpoved avstrijskega sodnika. Tu pa tam se je prijel za vrat

in je posnemal kretnje, ki jih je demonstiral preiskovalni sodnik na zagovorniku. Cim sem opazil, da gre za davljenje, je nadaljeval dr. Greil, sem takoj odredil, naj prenese truplo iz temne mrtvašnice na pokopališki vrt. Tam se je obdukcija nadaljevala. Mraz je sprelaval poslušalce, ko je preiskovalni sodnik v grobni tišini podrobno opisal, kako so truplo razrezali in kako se je vršila obdukcija. Sumljiva je bila že lega srca, iz katere je zdravnik sklepal, da je bila Forgacsova zastrupljena z veronalom. Dele trupla so položili v steklene posode in jih poslali v Gradec prof. Prägerju. Profesor je izjavil, da mora imeti tudi del črev in zato so truplo drugi odkopali.

Kakšen je bil po mnenju izvedencev vzrok smrti? Je vprašal predsednik Dr. Greil je odgovoril, da je bila Forgacsova zadavljena z roko. Na vratu sta se ji poznala dva prsta. Na predsednikovo vprašanje, je-li bilo dognano, da je zadušila Forgacsovo tuja roka, je dr. Greil odgovoril, da o tem ni nobenega dvoma, kajti sama se ni mogla zadaviti. Po tem je dr. G. il opisal situacijo v sobi, kjer je Erdelyjeva umrla. Sobarica mu je pripovedovala, da je pospravljala v sobi, ko je naenkrat začela neko čudno grgranje. Erdelyju je dejala, da je postalo njegovi ženi slabo, toda mož je odgovoril, da najbrž še vedno vidi v duhu svoj padec v prepad. Po tem je stopil k postelji in pokrtil glavo svoje žene z oedejo. Sobarica je vzkliknila, da se bo gospa zadušila, toda Erdely jo je zaničljivo pogledal, stopil je k postelji in odgnal oedejo. Po tem je odšel v gostilno in ko se je vrnil, je bila žena že mrtva. Preiskovalni sodnik si je ogledal tudi kraj, kjer je Erdelyjeva baje padla v prepad. S seboj je vzel damo in ugotovil, da na usodnem kraju sploh ne moreta hoditi dva skupaj. Stezica je široka komaj 80 cm in je zelo strma. Zato je izključeno, da bi bila hodila Erdely in njegova žena skupaj.

da je ali ni strupena. Kakor kemija sploh, tako ima v tem pogledu hude poglobitve sodna kemija. Njene težave so tem večje, ker se jim pridružuje še težka odgovornost.

— Kakšna je funkcija sodnega kemika?

Naloga sodnega kemika je ugotoviti okolnosti, ki se zde sodišču ali kakim drugi oblasti važne, v kolikor je potrebno za ugotovitev strokovno znanje kemika. Tu gre v prvi vrsti za ugotovitev vzrokov smrti. Sodni kemik se loti dela takrat, če obdukcija ni pokazala zanesljive diagnoze. V takem primeru je treba kemika dati na razpolago potrebnim materialom. Če gre za zastrupljenje, mora imeti na razpolago žolodec, del črev, jetra, ledvice in vse, kar je v njih. Včasih rabi tudi dele živčevja. Toksikološka analiza je v primeru z drugimi analizami mnogo težja, ker mora sodni kemik izločiti in izolirati mnogo nečistih snovi, da dobi nezamotno množino potrebne snovi. Druga težava je v tem, da dobi sodni kemik svoj material samo enkrat.

Ne da se povedati, koliko je strupenih snovi. Morda jih je 300.000 ali še več, morda pa tudi manj. Iz te ogromne množine snovi pa lahko sodni kemik z veliko verjetnostjo mnoge že vnaprej določi. Popolnoma zanesljiva ni analiza nikoli. Zato si mora sodni kemik često pomagati s sodnimi akti. Tudi obdukcija trupla je za sodnega kemika često zelo važna, kajti razne izpremembe v organih ga lahko opozore na gotove snovi.

Da bo ves kompleks vprašanj, tičočih se sodne kemije, bolj razumljiv, naj navedem praktičen primer. V zakotni vasi, daleč od večjega kraja, je nena doma umrla žena, ki je najbrž izvršila samomor. Obdukcija ni mogla ničesar dognati. Sodni spisi govore, da je bila brez šolske izobrazbe in da še nikoli ni bila v mestu. Dalo bi se torej sklepati, da se je zastrupila. Po dolgem in napornem kemičnem preiskovanju se je izkazalo, da se je ženska zastrupila s paraformaldehidom. Diagnoza je pa naletela na skepso vseh činiteljev. Nastalo je vprašanje, od kod paraformaldehid v zakotni vasi? Poznejša preiskava je dognala, da se je bila pojavila v dotični vasi pred leti nalezljiva bolezen in da je dal zdravnik neko hišo desinficirati. Dotična ženska je najbrž skrivaj vzela strup in ga spravila.

— Kako se vodi kemična preiskava?

Kar se tiče dela kot takega, je odgovor kratak. Del organov se zmelje v prah in strup se išče najprej potom destilacije z vodno paro. Destilate je treba temeljito preiskati da se ugotovi, če ni morda v njih tekoči strup. Zmleti organi služijo kemiku za ugotovitev ekstraktivnih strupov. Toksikološki kemik se ne sme zadovoljiti s tem, da najde samo en strup. V organih so lahko še drugi strupi, ki se jih na prvi pogled ne opazi. Najden strup je morda protistrup, ki ga je dal dotičnemu zdravnik. Tako se daje proti strihninu kot protistrup morfin.

— Kako nastanejo zmore, o katerih se toliko govori?

Vzrokov je lahko več. O subjektivnih vzrokih nočem, odnosno ne morem govoriti. Drugače se pa da zmore pojasniti s tem, da niso bile dovolj izčrpne vse kemične reakcije, ki jih ima kemik na razpolago, da napravi zanesljivo analizo. Morda igra pri zmoreh vlogo tudi pomanjkanje kemičnega čista. Sicer moram priznati, da je kemija še nepopolna. Ko sem promoviral, sem mislil, da vem vse. Zdaj, ko imam že sive lase, sem pa prišel do spoznanja, da vem o kemiji zelo malo.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

gramov kuhinjske soli za zastrupljenje, novorojenčki bi pa ne prenesli niti 15 gramov. Nasprotno pa delujejo tudi silni strupi v zmernih dozah in v gotovi starosti kot blagodejni.

Ilustracija navade je kaja. Začetniku, ki še ni vajen nikotina, se začne vrteti v glavi in postane mu slabo. S fiziološkega stališča je to slabo prehodno zastrupljenje. Znaki zastrupljenja pa izginejo, čim se kadilec privadi nikotinu. Isto velja tudi za alkohol. Pri utrjenem človeku se meje strupenosti nikotina in alkohola znatno razširijo.

Važno vlogo igra tudi rasa. Med Evropei se opij še ni razširil tako, kakor med orientalskimi narodi, ki iščejo v njem utehe, ker jih zaziblje v čarobne sanje, dočim postane Evropecu slabo in se pojavijo na njem znaki zastrupljenja, če preveč kadi opij. So pa še druge razne okolnosti. Nekatere strupene snovi vplivajo na Mont Blancu na organizem mnogo bolj, nego v dolinah. Tu prihaja v poštev značni pritisk, ki igra pri zastrupljenju važno vlogo.

K relativnosti pojma strup moramo pristeti še to, da so strupene snovi, ki vplivajo na toplotne živali, dočim na mrzlokrvne sploh ne vplivajo. Nasprotno so pa strupi, ki mrzlokrvne živali ubijajo, toplotnim pa ne škodujejo. Strašni strup atropin, ki je pri nekaterih ljudeh smrtonosen že v znatni količini, sploh ne škoduje zajcu. Važno je tudi, kako pride strup v organizem. Če piči človeka gad, je treba rano takoj izsesati, seveda pod pogojem, da nimamo v ustih nobene rane. Gadji strup lahko brez vsake škode zavzame, postane pa smrtonosen, če pride v kri.

Ze iz tega je razvidno, da ne moremo o nobeni snovi kategorično trditi, bili odšli nekoč v gore, da bi branili legitimnega kralja, ker je bil tak naročil vaški župnik. Da dokaže svoje krščanstvo, je potegnil izpod umazanega suknjča staro cunj, v kateri je nosil škapulir in medaljon s svetimi podobami.

Potem je govoril duhovnik z njim o Jezusu Kristusu, ki je bil sicer sin božji, a je vendar prišel v njegovemu podobni položaj. Ta primera je šla Rafaelu na živce. Kolika čast! Bil je sicer ogrožen, da ga je duhovnik primerjal s Kristom, vendar je pa iskreno želel, da bi se konec čim bolj zavlekel.

Napočil je dan, ko je strašna vest zadonela pred njim nalik gromu. Odločitev v Madridu je bila padla. Bližala se je smrt, toda prihajala je zelo hitro, po brzoglavni žici.

Ko so mu povedali, da sta prispeli njegova žena in hčerka, ki se mu je bila rodila ta čas, ko je sedel v ječi, ni več dvomil. Če je žena prispela tako daleč, da se poslovi od njega, je jasno, da je smrt tu.

Opozorili so ga, da lahko vloži prošnjo za pomiloščenje. Oklenil se je tega z blaznostjo zadnje nade vseh obsojenec. Kaj niso bili drugi pomiloščenci?

Sodna kemija kot pripomoček sodne prakse

Znameniti češki toksikolog dr. Švager o vlogi sodne kemije v pravosodju. — Kakor kemija sploh, tako je tudi sodna kemija šele povojih.

Sodna kemija igra v pravosodju važno vlogo in z njeno pomočjo so praiki pojasnili že marsikatero zamotano zadevo. Do veljave je prišla tudi med obravnavo proti dozdnevemu morilcu Helene Vojtehovske, ki je bil nedavno pred poroto oproščen. Zato ni čuda, da se je češkoslovaška javnost zanimala za sodno kemijo in da so novinarji naprosili znamenitega toksikologa dr. Emila Švagera, profesorja sodne kemije na češki tehniki v Pragi, naj jim odgovori na nekatera vprašanja glede tega važnega pripomočka v sodni praksi.

— Kaj je pravzaprav strup? — so vprašali novinarji profesorja?

— Na to vprašanje se z znanstvenega stališča ne da odgovoriti v enem stavku. Sam kazenski zakon se definicije strupa izogiba. Vzrok je ta, da izraz strup v kemiji kot taki sploh ni česar ne pomeni, kajti strupenost te ali one snovi se pojavlja samo fiziološko, torej na polju zdravniške vede. Druga težava je, da odločuje o strupenosti te ali one snovi toliko činiteljev, da postane pojem strupa enostavno relativen. Tu odločuje kakovost in količina snovi, njen kemični sestav in dotični, ki strup zavzije. Odločuje pa tudi rasa, spol, starost, prehrana, konstitucija, navade, imunizacija in način aplikacije onega, ki strup zavzije. Strup lahko zavzijemo, lahko si pa tudi namazemo z njim kožo, ga vdihavamo ali vbrizgamo pod kožo.

Zelo zanimiv je pomen kakovosti za strupenost pri kuhinjski soli. Ta snov, o kateri mnogi mislijo, da sploh ni škodljiva, lahko postane pri prevelikih dozah v fiziološkem smislu strupena. Kuhinjska sol lahko odločuje tudi pri določanju starosti dotičnega, ki se je zastrupil. Pri odraslih je treba 250

postalo sram in skušal je skriti grozo, ki se ga je vedno bolj pošlašala. Bilo je drugo bitje, ki je kričalo v njem. Drugo bitje, katerega doslej ni poznal, ki se je balo in plakalo in ki se ni potolažilo, dokler ni izpolnil šest škodelic vroče ječmenove kave.

Od bivšega Rafaela, ki je hrepenel po smrti, da bi bilo na en mah vse končano, je pa ostala samo še skorja. Novi Rafael, ki je nastal v njem pod to skorjo, je z grozo mislil na tih štirinajst mesecev in na to, da se mu bliža neizogibna smrt. Morda ga čaka slučajno še štirinajst mesecev strašnega življenja v ječi.

Začelo ga je tresti. Slutil je, da se nesreča bliža. Videl jo je na vseh straneh — na radovednih obrazih, ki so se prikazovali v okencu, v osebi jetniškega duhovnika, ki je prihajal k njemu vsako popoldne, kakor da je njegov briog najlepši kraj, kjer lahko pokramlja in pokadi cigaro.

Vprašanja vsiljivega duhovnika niso mogla biti bolj vznemirjajoča. Ste dober kristjan? — Da, duhovni oče. — Spoštoval je duhovnike, nikoli se jih ni izogibal. Vsi člani njegove rodbine so

Zastavljeno dete

Nedavno se je vršil na Dunaju mednarodni kongres hotelirjev. Po kongresu so imeli udeleženci banket, na katerem so si pripovedovali razne zanimive zgodbe iz svojega življenja. Med njimi je bila najbolj zanimiva zgodba o zastavljenem dojenčku, ki jo je pripovedoval neki dunajski hotelir.

Neki moskovski zdravnik je prihajal vsako leto na Dunaj in vedno se je nastanil v istem hotelu tako, da sta bila s hotelirjem dve dobra prijatelja. Zdravnik je jemal navadno s seboj svojega sina ali hčerko in tako sta se tudi rodbini zblížali. Nekoč je prispela zdravnikova hčerka iz Moskve brez očeta. Spremljal jo je eleganten mladenič, ki ga je predstavila kot svojega moža Petra Semajoviča. Hotelir je bil presenečen, da ni prispel tudi oče, toda mlada Rusinja je izjavila, da se je poročila brez vsakega pompa in da je oče ni mogel spremljati, ker ima v Moskvi važne opravke. Mlada zakonca sta preživela medene tedne zelo dobro in ko ju je hotelir diskretno opozoril, da bi bilo treba poravnati račun, sta izjavila, da naj malo počaka.

Lahko si pa mislimo hotelirjevo presenečenje, ko je prejel namesto denarja novorojenčka. Hotelir je energično zahteval denar in je zagrozil, da obvesti moskovskega zdravnika. Sledilo je posvetovanje mladih zakoncev, ki je končalo s prepričanjem, da je Nizzo po denar. Ko se je hotelir informiral pri policiji v Nizzi, so mu odgovorili, da mladega Rusa ne poznajo. Hotelir je hotel obvestiti o tem njegovo ženo, pa je našel sobo prazno. Na postelji je ležalo samo dete. Rusinja je pustila hotelirju tudi svojo prtljago. Moskovski zdravnik je na brzojavno odgovoril, da mu niti na misel ne pride poravnati račun za svojo hčerko, ki je pobegnila z njegovim magistratom. Hotelir je torej obdržal novorojenčka in trdnem prepričanju, da materino srce ne bo dolgo vzdržalo brez otročiča. Dete je pa kmalu zbolelo in hotelir je poklical zdravnika. Po dolgi bolezni je neboljenček okrevaj in tudi mati se je vrnila. Hotelir je bil tako vesel, da ji je dolg črtal.

Zakonodajna antropologija

Uradnik kongresa v Washingtonu Arthur Mac Donald je poslal češkoslovaškemu ministrstvu narodnega zdravja pismo, v katerem pravi, naj bi češkoslovaški antropologi uvedli po njegovem zgledu tako zvano zakonodajno antropologijo, to se pravi, naj bi antropološko izmerili vse člane parlamenta. Ugotovili naj bi njihovo fizično stanje in skrbeli za njihovo zdravje, kajti samo tako bi lahko dali dober zgled drugim državljanom. Mac Donald je priložil pismu skrbno sestavljena navodila za zakonodajno antropologijo, ki obsega zakonodajni politični, sociološki, psihološki in fizični status članov zakonodajne zbornice.

Zakonodajni status obsega število zakonov, resolucij in druga zakonodajna dela članov parlamenta. Politični status obsega politično stranko, kateri pripada član parlamenta, njegove politične sposobnosti, čas službe v parlamentu itd. Sociološki in psihološki status obsega podatke o rodbini, rojstnem kraju, poklicu in vzgoji. Fizični status obsega rezultate antropološkega merjenja telesa, zlasti pa zdravstveno stanje člana parlamenta.

Mac Donald meni, da predstavlja antropološko merjenje članov parlamenta stanje cele dežele mnogo bolje, nego merjenje članov katerekoli druge korporacije. Poleg tega lahko smatramo antropološko merjenje tudi za osnovo pri presojanju narodnega zdravja. Člane parlamenta bi morali preiskati strokovnjaki in sicer njihove žolodec, srce, pljuča, ušesa, nos, grlo, lase, spolne organe, živčevje, kožo, kri, oči in sploh vse dele telesa. Vsak strokovnjak bi moral podati točno poročilo in član parlamenta bi dobil osebni popis, ki bi bil velikega pomena zanj, zlasti pa za njegovega domačega zdravnika.

Vodilna misel predloga je ohraniti člane parlamenta zdrave in jih obvarovati vseh bolezni. Tako bi jim omogočili, da bi v službi javnosti še intenzivneje delali. Radovedni smo, kaj bi porokel Mac Donald o članih našega okro-

njenega parlamenta? Tudi pri njih bi bilo antropološko merjenje zelo umestno, samo da bi se moralo nanašati v prvi vrsti na možgane.

Vroča bolgarska kri

V ponedeljek se je vršil v bolgarskem mestu Haskovu kongres podčastnikov in nihče ni mislil, da bo končal s krvoprelitjem. Dva delegata, Stanko Apostolov in Peter Petkov, sta se vračala pozno ponoči v prenočišče in sta srečala dva pijanca, ki sta se majala iz krčme proti domu. Pijanica sta lovila črno mačko, ki je skočila pred njima čez cesto. Znano je, da mnogi ljudje verujejo, da jih čaka nesreča, če jim črna mačka preskoči pot. Tako ta mislija tudi oba pijanca, ki sta hotela mačko ujeti in ubiti.

Podčastnika sta stopila k pijancema ter ju vprašala, kaj počenjata tako pozno v mestu. Pijanica sta odgovorila, da ju to nič ne briga. Prvi pijanec, Ocetarov po imenu, je zagrabil Apostolova za vrat in ga začel daviti. Tovariš je priskočil Apostolovu na pomoč, toda Ocetarov je ustrelil in ga ranil v nogo. Ranjeni Petkov se je zgrudil na tla, njegov tovariš je pa zbežal. Ocetarov je začel streljati za njim in ga je zadel v vrat tako, da se je nesrečnež zgrudil mrtev na tla. Morilec in njegov tovariš sta pobegnila. Policija je morilca kmalu izsledila in aretirala. Tovariši nedolžne žrtve so na kongresu sklenili zbrati za njegovo rodbino 25.000 levov. Apostolov je bil uradnik intendantstva. Zastupil je ženo in dva otroka.

Porast prebivalstva Švice

Prebivalstvo Švice se je v zadnjem stoletju podvojilo. Do 19. stoletja je bila Švica zelo slabo obljdena. L. 1817 je imela 1.680.000 prebivalcev. Pozneje je pa število prebivalstva hitro narasčalo. Leta 1850 je imela Švica že 2 mil. 400.000 prebivalcev, l. 1888 2.900.000, l. 1900 3.300.000, l. 1910 3.700.000, l. 1925 pa 3.936.000. Švica lahko preživlja s svojimi pridelki samo 2 milijona prebivalcev. Skoro polovica Švicarjev se mora torej preživljati z uvoženimi živili in jidlskimi potrebščinami. Porast prebivalstva gre na račun mest. V zadnjem stoletju se je pomnožilo zlasti prebivalstvo Curiha (na 400.000), Zeneve (127.000), Berna (127.000), dočim je prebivalstvo Fribourga naraslo samo neznatno tako, da šteje mesto zdaj komaj 20.000 prebivalcev.

V vseh švicarskih mestih je opaziti prizadevanje, da se priključijo mestu okoliške občine. Tudi kanton Basilej — mesto se namerava spojiti s kantonom Basilej — provinca. Oba kantona sta faktično že združena. Elektra, plin, voda in pristaniška mesta Basileje je na ozemlju kantona Basilej — provinca. S populacijskim problemom je v tesni zvezi tudi stavbni problem. Švica potrebuje letno 20.000 hiš. Od teh rabi samo Curih 1000 hiš. Pretežna večina švicarskih delavcev stanuje v neposredni bližini tovarn.

Ziviljenjski nivo švicarskega prebivalstva je znatno višji, nego prebivalstva sosednih držav. Od leta 1876 do 1925 se je znižalo število smrtnih slučajev na polovico. V istem času se je pa znižalo tudi število porodov od 33 na 18 por. mil. Nevarnost preobitjenosti Švice ne preti in populacijski problem bo rešen na ta način, da se bo število prebivalstva naravnim putem skrcilo.

Omara in kredenca

Izraz omara izvira najbrž iz latinščine. Arma pomeni v latinščini orožje in armarium se je nazivala pri Rimljanih skrinja z orožjem. R in l sta pa črki, ki ju ljudje radi zamenjavajo. Od armaria do omare ni daleč.

Drugačna je stvar s kredenco, ki služi za spravljane posode in jestvin. Praki toksikolog dr. Švager omenja kredenco v nepričakovani zvezi. V nekem predavanju je omenjal tudi zastrupljenje v srednjem in novem veku, ki so bila zelo pogosta. Zato so imeli razni močotci iz strahu pred zastrupljenjem posebne uslužbenke, ki so se morali tik pred obedom ali večerjo prepričati, da jed ni zastrupljena. Ti uslužbenci so se nazivali pokuščalci. Jed so oborožili s posebnimi jedilnicami, predno so jo postavili na mizo. Na mizi stojičji jedi so gospodarji zaupali. Latinski izraz kredere pomeni zaupati. Ni torej izključeno, da izvira tudi izraz kredenca iz latinščine.

bil vsak jetnik povelje, naj ga takoj izpuste.

— Veseli se, žena, — je dejal duhovnik. — Moža ti ne usmrte. Vdova ne boš.

Mlada žena je molčala, kakor da se bori z mislimi ki so ji rojile po glavi.

— Dobro, — je odgovorila mirno. — Toda kdaj ga izpuste?

— Izpuste? Kaj se ti blede? Nikoli! Naj bo vesel, da si je rešil življenje. Odpeljejo ga v Afriko in ker je mlad in krepek, bo lahko živel tam še dvajset let.

Prvič je mlada žena bridko zaplakala. Toda v njenih solzah ni bilo žalosti, marveč samo obup in besnost.

— Poidi, žena! — je dejal duhovnik srdito. — Boga izkušaj. Podarili so mu življenje, razumeš? Usmrčen ne bo. A ti se še pritožuješ?

Mlada žena je zadržala solze. Oči so se ji srdito zaiskrile.

— Dobro! Veseli me, da ga ne usmrte. On je rešen. Kaj pa jaz?

In po dolgem presledku je globoko vzdihnila rekoč:

— Zdaj sem obsojena jaz!

Bože moj! Kakšna sramota za rodbino! Če bi bila vedela, da bo ta mož tako kmalu končal! Da bi se ji vsaj hčerka ne bila rodila!

Jetniški duhovnik jo je skušal potolažiti. Prigovarjal ji je, da se bo lahko poročila z drugim, s katerim bo srečno živela. Zdelo se je, da to blagodejno vpliva na njo. Začela je govoriti celo o svojem kavalirju, lepem fantu, ki je že zdaj lažil za njo, kakor da ji hoče nekaj povedati.

— Ne! Dovolj je teh dedcev! — je pomislila in se nasmešnila. — Kristjanka sem in drugi se poročim samo na božje povelje.

Čim je pa opazila grozo v duhovnikovem in paznikovem pogledu, se je zavedla in začela prisiljeno plakati.

V mraku je prišla težko pričakovana vest. Da Kraljica je podpisala akt o pomilostitvi. Dama, ki si jo je mislil Rafael tam v Madridu z vsem razkošjem in ornamenti, ki jih ima večni oči na oltarjih, je uslišala prošnjo in oddala la obsojenca življenje.

Pomilostitev je vzbudila v jetnišnici krik tisočih zločincev, kakor da je do-

Zakaj bi on ne bil? Sicer pa ono blago signorino (kraljico) v Madridu nič ne stane, če mu podari življenje. Zadoštuje, da mu ne odreče podpisa.

Že so ga začeli posecati vsi funkcijonarji, nekateri po opravih, drugi iz radovednosti. Prihajali so odvetniki, duhovniki in novinarji in vsi so ga izpraševali, dasi je drhtel in prosil, kakor da ga hočejo rešiti.

— Kaj mislite? Ali bo kraljica odrekla podpis?

Že drugi dan ga morda odpeljejo v rojstno vas, uklenjenega in dobro zastraženega, kakor rejenega ovna k mesariju. Morda bo krvnik s svojimi pripomočki že tam. V pričakovanju trenutka, ko se pojavi, je stala njegova lepa žena napetih grudi in prepasanih bokov, ki so dišali po staji, čim se je premaknilo njeno krilo in ruta, ki jo je imela ogrnjeno.

Zdela se je vsem začudena nad tem, da je naenkrat tu. V njenem, še dekliskem pogledu je bilo prebrenje nego bolest. In samo če se je ozrla na nežno bitje, stiskajoč se k njenim bujnim nadbrjem, so ji pritekale solze iz oči.

Edgar Wallace:

Kdo je morilec?

Roman.
I.

Sokrat Smith.

— Umor ni ne umetnost, ne veda, marveč nesrečno naključje, — je dejal Sokrates Smith. Njegov mlajši brat, njegov najvdanejši občudovalec in najdražji vzrok njegovih skrbi, Lex Smith, se je prisiljeno zasmeljal.

Težko si je misliti, kako zelo sta se oba moza razlikovala. Sok Smith je bil mož petdesetih let, suh, visoke postave in pegastega obraza. Človek bi mislil, da ga je okorna roka izrezljala iz suhega lipovega lesa. Kratk, srebrenkasto sivi brki pod orlovskim nosom so dali njegovemu obrazu še resnejši in strožji izraz.

Lex, njegov petindvajsetletni brat, je bil dobra dva palca manjši, toda njegov hrbet je bil tako raven, da so mnogi mislili, da sta oba brata enako visoka. In če bi bilo treba namah določiti, kateri je večji, bi po kratkem premisleku gotovo pokazali na postavnega, lepega mladčnika.

— Striček Sok, — je dejal Lex svečano, — tvoji aforizmi so imenitni.

— Temu praviš aforizmi, ti lisjak? — je dejal Sok smeje. — Daj mi marmelade.

Sedela sta za mizo v veliki jedilnici z razgledom na Regent's Park. Brata sta stanovala v drugem nadstropju velike hiše tik ob Regent's Parku. Hiša je bila last Sokrata Smitha. Kupil jo je, ko je bil star 30 let.

Takrat je še mislil na ženitev. Kupil je sicer hišo, zaljubljen se pa ni nikoli in njegova »očetovska« ljubezna je veljala zdaj mlajšemu bratu.

Življenje Sokrata Smitha je bilo tako posvečeno delu, da ni imel kdaj dvoriti damam. Bil je časi, ko je navdušeno pozdravil slučajni umor — Slo je za umor Tollemarsha — kajti nudila se mu je ugodna prilika, da napne vse svoje misli in premaga izkušnjava. To je bilo v času, ko je njegova žena, mimo Lexa edina sorodnica, ki jo je imel na svetu, sklenila oženiti ga. Spretno je pripravila vse, da ga spravi v zakonski jarem. Toda izbrana dama je bila že trikrat ločena in znana po vsem Londonu.

Zato se je Sok posvetil študiju zločina kot član policijskega ravateljstva. Ni bilo in najbrž tudi ne bo detektiva, ki bi delal noč in dan, kakor je delal on.

Ves prosti čas je pa prebil o odličnem londonskem klubu.

Imel je šest tisoč šterlingov letnih dohodkov, ker pa je bil dostop k protokolom kazensko-preiskovalnega departementa dovoljen samo policijski uniformi, je moral služiti nekaj časa tudi kot navaden redar.

V prvih štirih letih je bil nekaj časa uradnik, pozneje pa aktivni policaj v činu seržanta, ki ga je zelo hitro dosegel. Nato je odločil svoj čin in se posvetil izključno študiju inozemskih policijskih metod, zlasti pa študiju antropologije, ki ga je še bolj mikala.

Scotland Yard je zelo ljubosumen in okostenela ustanova. Postrani gleda začetnike in navdušenim amaterjem ni kaj ne zaupa. Toda Sok je zapustil Yard z dobrim priporočilom in postal je strokovnjak v policijskih zadevah.

Ko je bil uveden sistem odtisov prstov, so povabili Soka k sodelovanju in vedno, kadar si detektivi niso znali pomagati, so se posvetovali z njim. Tako je Sokrates spoznal, kaj je slava. Bil je priznan poznavalec odtisov prstov in krvavih sledov. Obenem pa inicijator spektralnih in kemičnih preizkušenj krvi na obleki.

— S katerim vlakom se odpeljeva? — je vprašal Lex.

— Ob dveh s kolodvora Waterloo, — je odgovoril brat in odložil servijeto. — Ali se bom dolgočasil? — je vprašal Lex.

— Da, — je odgovoril starejši brat in se hudomušno nasmehnil. — Toda tvoji duši bo to koristno. Dolgčas je edina kazen, ki je mladina ne odklajnja.

Lex se je zasmeljal.

— Danes si poseebljena modrost, — je dejal. — Niso se zmotili, ko so ti dali ime Sokrates.

Sokrates Smith je bil že davno opustil svojim roditeljem, da so mu dali tako čudno ime. Njegov oče, bogat lastnik rudnikov, je bil zelo navdušen za klasicizem in samo materin odpor je rešil Lexa imena »Aristofanes«.

— Kdor se piše Smith, dragi moj, — je dejal stari Smith ženi, — mora imeti pred tem priimkom nekaj posebnega in dostojanstvenega.

Odločili so se torej za ime Lexington, kajti ko je bil deček rojen, so stanovali Smithovi v Lexingtonovi hiši v Regent's Parku.

— Sem torej poseebljena modrost — je li? je ponovil Sok Smith in se zasmeljal tako, da je pokazal svoje drobne, bele zobe. — Torej ti povem še

eno modrost: Bližina je mnogo bolj nevarna, nego lepota.

Lex ga je začudeno pogledal.

— Kako to misliš?

— Mandljeva hčerka je čudovito lepa in k njim odpotujeva za tri dni — verbum sapienti.

— Neumnost, — je dejal mlajši brat ogorčeno. — Saj se ne zaljubim v vsako deklinjo, ki jo srečam.

— Da, toda doslej si jih še malo srečal, — je odgovoril Sok.

Proti poldnevju je Lex prekinil priprave za pot in stopil v bratovo sobo. Sokrates je baš flegmatično preklinjal svoj kovček, ker je bil premahnen, da bi spravil vanj vso robo, ki jo je hotel vzeti seboj v posete.

— Zakaj pa ne vržeš iz kovčega nepotrebnega orodja? — je vprašal Lex in pokazal na šatuljo, v kateri je bil spravljen bratov mikroskop. — Kaj potujeva v Hindleed, kjer je treba preiskovati kak umor?

— Človek nikoli ne ve, kaj se lahko pripeti, — je dejal Sokrates v nadi, da mikroskopa ne bo rabil. — Gotovo bi se kaj pripetilo, če bi ne vzel seboj svojih stvari. Če jih pa vzamem, imam jamstvo, da preživim teden dni v miru.

— Kdo pa je ta Mandle? — je vprašal mlajši brat, ki se je šele zdaj spomnil, čemu je prišel k bratu.

— Bil je zelo dober policist in sijajen detektiv, — je odgovoril Sokrates. — Može sicer ni posebno prijazen in simpatičen, vendar je pa izgubila policija dobrega pomočnika, ko se je umaknil v zasebno življenje. Obenem z njim je dal policiji slovo tudi Stone. Ktore se je naselil blizu Mandleja.

— Stone je bil torej inspektor v kazensko-preiskovalnem departementu?

— Seržant, — je odgovoril Sokrates. — In bil je Mandlejev prijatelj. Sledil mu je, ko je začel Mandle igrati na borzi, in zaslužila sta mnogo denarja. Mandle je to odkrito priznaval. Svoje-mu predstojniku je dejal, da dvema gospodarjema ne more služiti, in sklenil je dati policijski službi slovo.

Policajska služba mu je šla tudi na živce. Misli je, da izsledi in aretira Deverouxa, ki je vlomil v Lyonsko banko, toda dečko se mu je izmuznil tik pred nosom in pobegnil v Južno Ameriko. Temu neuspehu so se pridružili še dva ali trije in predstojnik mu je namignil, da z njim ni zadovoljen. Vendar je bil pa stari gospod ves iz sebe, ko je Mandle odšel.

— A tudi Stone je bil zelo spreten detektiv tako, da je izgubil Scotland Yard istočasno dve zanesljivi moči in sicer

v času, ko mu je dobrih detektivov primanjkovalo.

— Tri, moj dragi, — je dejal Lex in potrpečljivo brata po rami, — kajti tudi ti si odšel približno v istem času.

— Ah, da, — je dejal Sokrates smeje, — toda sebe ne štejem.

II.

Pastorka Johna Mandleja.

Woodland, dom Johna Mandleja, je stal ob vzhodni griči sredi smrekovega gozda tako, da se s ceste ni videl.

Od Hindheada je bil oddaljen dobro miljo in John Mandle je imel krasen razgled na romantično pokrajino.

Mandle je sedel v salonu, na kolenih je imel debelo odejo in zamišljeno je zrl skozi francosko okno na divno pokrajino. Bil je mož sivih las, energičnega obraza in močnih čeljusti. Njegova zamišljenost je vplivala na vso okolico.

Dekle, ki mu je prineslo pošto, je stalo ponižno, dokler se ni ozrl na njo. — Smith ni brzojavil? — je zagodrnjal.

— Ne, oče, — je odgovorilo dekle mirno.

Sokrates Smith ni pretiraval, ko je trdil o nji, da je lepa. Običajna lepota se nam zdi nekam mrtva, toda iz tega dekleta je odsevala dobrotta. V prisotnosti svojega očima je bila vedno plaha, prestrašena, brez življenja. Jasno je bilo, da se očim aboji. Morda ga je tudi malo sovražila, zlasti kadar se je spominjala težkega življenja svoje matere in tiranstva, ki ga je morala prenašati po materini smrti tudi ona.

Mandle ni imel svojih otrok in zdelo se je, da ni nikoli hrepenel po njih. Z dekletom je ravnal tako, kakor gospod z boljšo služkinjo. Ves čas, kar ga je poznala, je bil z njo vzoren in strog.

Vzel jo je iz dobrega zavoda, kjer je imela mnogo tovarišic svoje starosti, in jo odpeljal v Woodland, kjer je morala živeti v družbi živčno bolne žene in vedno mračnega moža, ki včasih po cele dneve ni spregovoril besedice. Čutila je, da jo je osleparil — osleparil za srečo, ki ji jo je nudila šola. On je bil kriv, da se ni mogla osamosvojiti, da ni več verovala v ljudi, pa tudi v boga ne več tako, kakor poprej.

— So sobe pripravljene? — je zagodrnjal.

— Da, oče, — je odgovorila.

— Ali si se potrudila, da bo vse v najlepšem redu? Sokrates Smith je moč dober prijetelj, — njegovega brata ne poznam.

V kotičku dekličinih oči je zaigral plah smehljaj.

— Čudno ime ima, — je dejala.

— Če je dobro zanj, se mora tudi tebi zdeti dobro, — je zagodrnjal John Mandle.

Dekle je molčalo.

— Deset let že nisem videl Sokrata, — se je razgovoril Mandle.

Čutila je, da samo misli na glas, kajti mož ni imel navade kramljati z njo.

— Da, deset let. Prebrisan dečko je to. Čudovit dečko.

Skušala je zagovoriti z njim.

— Znamenit detektiv je, kaj ne? — je vprašala misleč, da jo nahruli. Toda bila je presenečena, ko je očim pritrdil.

— Največji in najgenialnejši na svetu, — ali vsaj v Angliji, — je dejal, — in od njega sem slišal, da postane tudi njegov brat znamenit detektiv.

— Ali je njegov brat mlad?

John Mandle je namršil obrvi in jo srepo pogledal.

— Petindvajset let je star, — je dejal. — Zda pa, Molly, čuj in zapiši si za ušesa, da ti koketiranje odločno prepovedujem.

Molly je zardela in okrogla brada ji je zadrhtela.

— Ni moja navada koketirati z vaši-mi gosti, — je dejala in glas se ji je tresel od jeze. — Zakaj ste vedno tako osorni z menoj?

— Zato, ker mi tako ugaja, je dejal in priklinal z glavo.

— Vam morda to ugaja, meni pa ne, — je dejala pastorka ogorčeno. — Prenašala sem vašo tiranijo do materine smrti, zdaj je pa moje potrpežljivosti konec. Ta divni kraj ste mi spremeni-li v peklo. Sita sem tega neznesnega življenja.

— Saj lahko greš, če ti tu ne ugaja, — je dejal, ne da bi jo pogledal.

— Saj se baš pripravljam na pot, — je odgovorila mirno. — Počakam še, da odidejo vaši gostje, potem pa odpotujem v London in si bom sama služila kruh.

— Srečno pot, — je zagodrnjal. — A kaj znaš?

— Po vaši zaslugi ne znam ničesar, je odgovorila zaničljivo. — Če bi me bili pustili v šoli, bi lahko postala učiteljica.

— Učiteljica, — se je zasmeljal zaničljivo. — Kaj pa čvekaš! Zapišni si, da po moji smrti ne dobiš niti belica, če me zapustiš.

Čitajte „Ponedeljek“

Naznanilo preselitve.

Čenjenemu občinstvu naznanjam preselitve moje elektrotehnično podjetje iz Lepi pot št. 12

na Borštnikov trg št. 1.

Za cenjeno naklonjenost se najviljudneje priporočam, ter zagotavljam za izdelavo vseh v mojo stroko spadajočih del po solidnih cenah.

Ivan Mihelčič

elektrotehnično podjetje.

Za dom!

za šivilje, krojače, čevljarje itd.

STOEWER

šivalni stroj

Le ta Vam poleg šivanja entia (obšilva), veze (šitka), krpa perilo in nogavice. Brez vsakega premikanja plošč ta drugo je stroj v minuti pripravljen ali za vezanje in ravno tako hitro zopet za navadno šivanje. — Poleg vseh prednosti, ki jih vzema šivalni stroj STOEWER, je tudi najcenejši.

Ne zamudite ugodne prilike in ogledite si to izrednost pri

Lud. Baraga,

Ljubljana Selenburgova 6. l.

Brezplačen pouk v vezenju, rabi aparatov itd. — Ugodni plačilni pogoji — 15letno jamstvo.

Zelo znižane cene!!

na Kongresnem trgu

15

pri NOVAK-U

v spec. trgovini suknja

NAJBOLJE NAJUGODNEJE

IN NAJCENEJE!

Doubl štofi za suknje od Din 132—
Mandarin in črna suknja od „ 165—
Marengo in kamgarni črni za plesne in večerne obleke od „ 224—
Modni kamgarni za obleke od „ 148—
Športni ševioti volneni od „ 72—
Kasha in velour za damske plašče (prej Din 195—) „ 142—
Schrollow šifon, 80 cm širok komadi po Din 23—, m à Din 13:50

Primerna in praktična Miklavževa in božična darila!

Stroj za spajanje kartonov

(Heftmaschine) malo rabljen ali nov, kupi Ivan Prešern, tov. šev. ljev v Kranju.

Stroj za izdelovanje zareznihih strešnikov

(Doppelstempelmaschine, sistem Steinbrück) za ročni pogon, skoraj nov, poceni prodam. — Pojasnila daje v Ormoška opekarna v Ormožu. 2287

Ljutomerska vina

najboljša, kakor tudi slivovko prodajo zelo nizki ceni upravitelj Anton Šlik, Gornja Radgona. 2286

Gospod

star 28 let, s stalno službo in premoženjem, želi resnega znanja s simpatično gospodično ali vdovo v starosti od 18 do 25 let, ne glede na premoženje in poklic. Ponudbe s polnim naslovom je poslati do 28. t. m. na upravo lista pod »Jesenski večeri 2284«.

Klavirji,

pianini Bösendorfer, Höpfl & Heitzmann so nesporno najboljši! Dobite jih za najmanjše obroke le pri trvdri

Alfonz Breznik

Ljubljana, Mestni trg 3.

Krušno moko

najboljše vrste dobite vedno svežo pri

A. & M. Zorman

Ljubljana, Stari trg 32.

Blago dostavimo tudi na dom. Prevzamemo v mlev tudi vsako množino domače ali baneške pšenice — pri manjših množinah jo takoj zamenjamo za moko in orobe.

BUDILKE

z 3-letno garancijo

à Din 80—

dobite samo pri

Ivan Pakiž, Ljubljana Pred Škofijo 15.

Komfortno stanovanje

v novi hiši (2 sobi, kabinet, kopalnica in vse prikljike) oddam za januar. Cenj. ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Mir«. 2290

Stanovanje

dveh sob, kuhinje in prikljika, v Rožni dolini ali na Tržaški cesti, išče mirna stranka. Plača event. za pol leta v naprej. Ponudbe na upravo tega lista pod »Suhno stanovanje 2256«.

Pozor!

Smederevsko grozdje, paketicirano v košarah po 5—6 kg, prodamo, košara po 25 do 30 Din, na trgu. 2295

Stalno službo

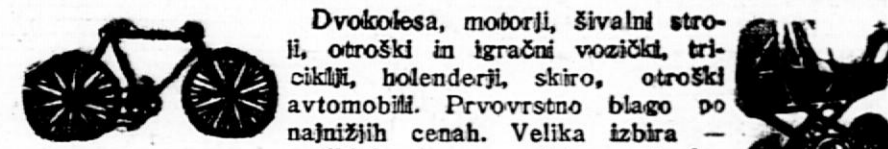
z mesečno plačo 1500 Din nudim onem, kateri posodi 10.000 Din proti popolni garanciji. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Takoj« v Ljubljani. 2293

Prodaj

staro ANTIČNO POHIŠTVO Biedermayer barok, miza z zvezdovdelana, divan, šest stolov, omara z ogledalom (Spiegelkasten). Naslov pove uprava tega lista. 2272

Prodajalka

izurjena v mešani trgovini, zmožna slovenskega in nemškega jezika, želi premeniti službo. Gre tudi na deželi. Ponudbe na upravo tega lista pod »Izurnjena 2248«.

«TRIBUNA» F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska c. 4.

Uradnica

vestna knjigovodinja, zlasti urna pisarka na stroj, perfektna hrvatska in nemška korespondentka, dobra stilistka ter večja nemška ali hrvatska stenografija, se takoj išče za Sušak. Samo prvostopne, spretno, okretne moči naj pošljejo ponudbe na upravništvo »Slov. Naroda« pod »Uradnica 2257«.

Kozo mlekarico

kupim. Ponudbe na naslov: Henričeta Majer, Drenov grič, pošta Vrhnika. 2285

Opremljeno sobo

elegantno, z električno razsvetljavo in posebnim vzhodom v centru mesta išče solidna gospodinja. Ponudbe z navedbo cene na upravo lista pod »Mirno«/2240.

30.000 Din posojila

in nekaj najemnine plačam za stanovanje dveh sob in kuhinje. — Vključba na prvo mesto. Ponudbe na upravo tega lista pod »Snažno 2254«.

Brivski pomočnik

zmožen slovenskega in nemškega jezika, išče službo v večjem kraju na deželi. Ponudbe na upravo tega lista pod »Dežela 2265«.

Za Miklavža

Oglejte si novosti. Vsaki dan zvečer in ob nedeljah razsvetljeva razstava s pogonom na elektriko. Razne novosti otroških in igračnih vozičkov, holenderjev, skiro, trikotelnov, malih dvokoles in malih avtomobilov pri Tribuna F. B. L. Ljubljana, Karlovska cesta 4. 2234

Sostanovalca

z vso oskrbo sprejme boljša družina. Ponudbe na upravo tega lista pod »Čistost 2263«.

Uradnica

izurjena za vsa pisarniška dela, išče službo za takoj ali pozneje. Ponudbe na upravo tega lista pod »Stalno 2250«.

Smučke

dobro ohranjene, kupim. Ponudbe z navedbo cene na upravo tega lista pod »Snučke 2275«.

Blagajničarka

z večletno prakso išče službo pri večjem podjetju. Nastop 1. januarja. Ponudbe na upravo lista pod »Vestna 2273«.

Z ozirom na vsako leto se ponavljajoči naval pred prazniki, vabim vse cenjene interese, katerim je na tem, da si nabaviyo zares prvovrstnih in preizkušen aparat, naj si že te dni vzamejo čas in obiščejo mojo moderno urejeno

specijalno trgovino

najnovejših, tehnično dovršenih GRAMOFONOV in električno posnetih GRAMOFONSKIH PLOŠČ, svetovnih znamk kakor:

»COLUMBIA«, »GLAS SVOJEGA GOSPODA«, »ODEON«, »POLYDOR«, »CARUSO, BATTISTINI, FLETA, GIGLI, SCHIPA, ŠALJAPIN, JERITZA, TAUBER in druge svetovne pevice slišite samo na naših ploščah.

Krasne slovenske posnetke naših ameriških rojakov. (Saljivi in resni posnetki iz življenja Slovencev.)

Lepo markantno petje Donskih kozakov, srbske in hrv. skladbe. Krasni orkestralni klasični in drugi posnetki. »Moderni plesi«.

Pridite in poslušajte!

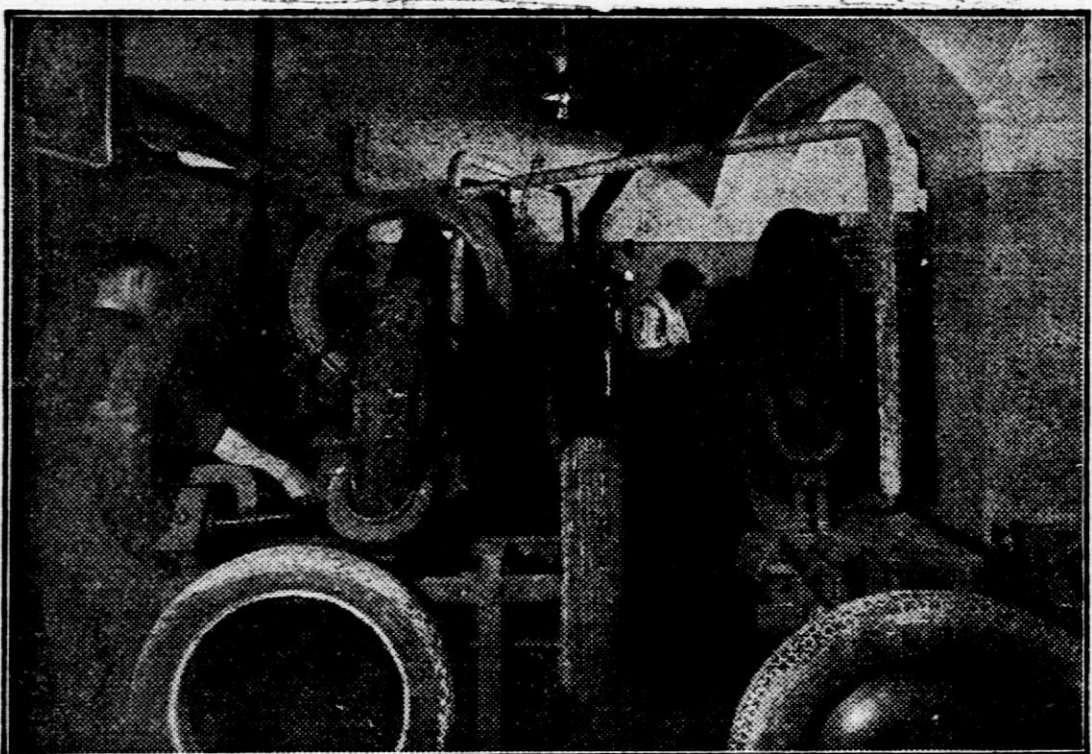
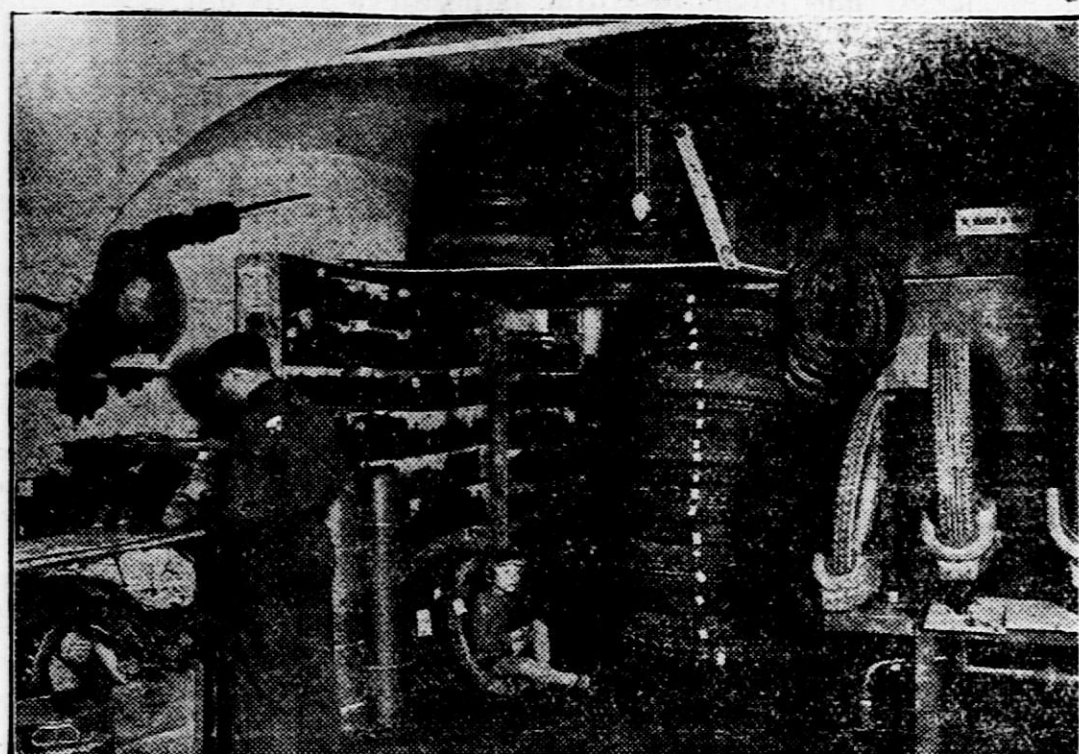
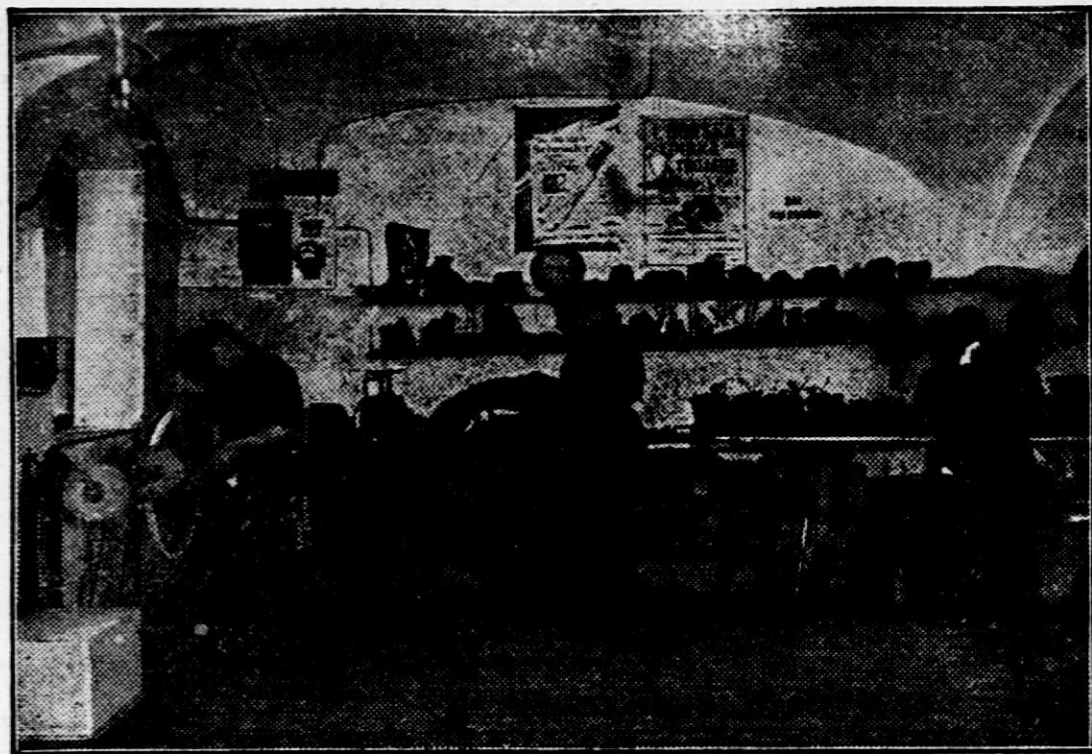
A. RASBERGER, LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA. 34.

Palaca Pokojniskega zavoda. V bližini glavnega kolodvora.

Vsak aparat je preizkušen in se odda z dveletnim jamstvom. Lastna delavnica za mehaniko in popravila. Katalogi in sezname brezplačno. — »Prodaja se tudi na obroke.«

••• To je moja delavnica! •••

Vulkanizacija avtomobilskih plaščev, popravila snežnih čevljev in galoš
PETER ŠKAFAR, Ljubljana, Rimska cesta št. 11.

Kvalitetni šivalni stroj je
„GRITZNER“ in „ADLER“
 najlepše opreme,
 edina tovarniška
 zaloga pri
JOSIP PETELINC
LJUBLJANA
 Nizke cene.
 Plačljivo tudi na obroke.

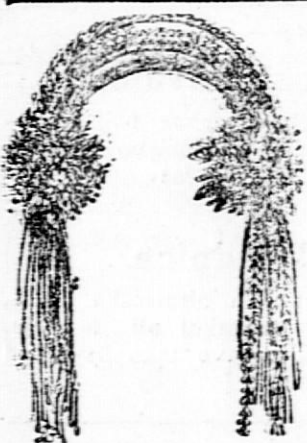
Pletilni stroj kompleten in
 najboljši je samo
 švicarski **„DUBIED“**
 od dobrega najboljši pisalni stroj
„URANIA“
 v 3 velikostih.
 Nizke cene, tudi na odplačevanje pri
JOSIP PETELINC, Ljubljana
 Telefon 2913 poleg Prešernovega spomenika

vseh vrst za mesene, krvave in jetrne
 klobase vedno na prodaj po najnižjih
 dnevnih cenah.
 Kupujem surovi in stopljeni loj.
ČREVA BERGMAN JOSIP
 Ljubljana, Poljanska c. 85/87

Za krojače! **NOVA VELIKA** Za krojače

Knjiga krojaštva
 za samouke o prikrojevanju moških oblačil
A. KUNC, Ljubljana, Gosposka ulica 7

Sukno -- Doubl
 Kamgarn
 za moške obleke, velika
 izbira -- ugodne cene
R. Miklauc
 pri Škofju
 LJUBLJANA, Linarjeva
 ulica -- Medarska ulica
 -- Pred Škofjo

Tovarna umetnega
cveja in mrtvaških
prtov
F. ŠTERN, Zagreb
ILICA 44. preje Mira
 Pačolani (šlajere) za neveste.

Slabi zobje

skvarijo najlepši obraz. Neprijeten duh ust je zoprni.
 Obe hibi odstranite z uporabo krasno osvežujoče Chlorodont-paste. Zobje dobijo krasen sijaj slonovine, posebno z uporabo zobčaste Chlorodont-ščetke, ker ista čisti zobe tudi na njih straneh ter odstranjuje ostanke jedi, ki povzročajo gnulobo. Poskusite najprej z malo tubo Chlorodont-paste, ki stane Din. 8.—. Chlorodont ščetka za otroke, za dame (mehke ščetine), za gospode (trde ščetine). Pristno samo v originalnem modro-zelenem omotu z napisom Chlorodont. Dobiva se povsod. — Leo-Werke A. G., proizvodnja in zastopstvo za Jugoslavijo: Tvornice Zlatorog, Maribor.

12023 **TOBLER**
 Svetovna tovarna
 čokolade, bonbonov, kakao-a
 Patentirane po celem svetu:
 TOBLERONE: z alpskim medom in mandlj.
 NIMROD: s sladom in biskvitom.
 TOBLERIDO: grenka čokolada za gurmane.

Za Mik avževa darila -- Gene za žene:

Velika izbira: žepnih robcev, rokavic, NOGAVIČ FLOR in VOL-puloverji, jopice za dame in gospode, svileni šal. Srajce, ovratnike, kravate, DISECA MILA. — Kompletne potrebščine za šivilje, krojače čevljarje in tapetnike. — Veznine in čipke
 pri **Josip Petelinc, Ljubljana**
 blizu Prešernovega spomenika (ob vodi)
 Osvetle si zalogo in se boste prenečali!

Makulturni papir

kg à Din 4.—
 prodaja uravna „Slov. Naroda“

Objava.

V ponedeljek 26. t. m. **otvarja se zopet**
trgovina s čevlji kakor tudi čevljarna
v Selenburgovi ulici 1 (preje Fr. Szantner).
Sprejemajo se kakor preje naročila po meri in vsa druga popravila po znatno
znižani ceni. Vsa dela vrše tudi nadalje bivši nastavljeni prejšnje tvrdke.

Naznanilo
Puškarna Kaiser
 se je preselila na
Kongresni trg št. 9
 v poslopje Kina Matice (desn. loka)

Bolni na pljučih!

TISOČI ŽE OZDRAVLJENI!
 Zahtevajte takoj knjigo o moji novi
UMETNOSTI PREHRANJEVANJA,
 ki je že marsikoga rešila smrti. Ona
 more poleg vsakega načina življenja
 pomagati, da se bolezen hitro pre-
 maga. Nočno znojenje in kašelj pre-
 nehata, telesna teža se poveča ter po
 vseobčnem poapnenju skrajša bolezen.
RESNI MOŽJE
 zdravniške vede potrjujejo prednost te
 moje metode in jo radi priporočajo.
 Čim preje pričnete z mojim načinom
 prehranjevanja, tem boljše.
POPOLNOMA ZASTONJ
 dobite mojo knjigo, iz katere boste čr-
 pali mnogo koristnega.
PIŠITE TAKOJ!
 Zadržite dopisnico — na spodnji naslov
GEORG FULGNER, Berlin-Neukölln
 Ringbahnstr. 24. Abt. 615.

Obljeni (karbon) papir, indigo papir, barvne trakove, barvo za stampiljke, paginirke in blagajne dobite vedno in najceneje pri **Lud. Baraga, Ljubljana, Selenburgova 61** Telefon 2980

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50 (v lastnem poslopiu)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja
 vsakovrstnih vrednostnih papirjev, de-
 viz in valut, borzna naročila, predujmi
 in krediti vsake vrste, eskompt in in-
 kaso menic ter nakazila v tu- in ino-
 zemstvo safe - deposits Ltd. Ltd.
 Brzljavke: Kredit Ljubljana — Telefon
 2040 2457 2548 Interurban 2706 2804